

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

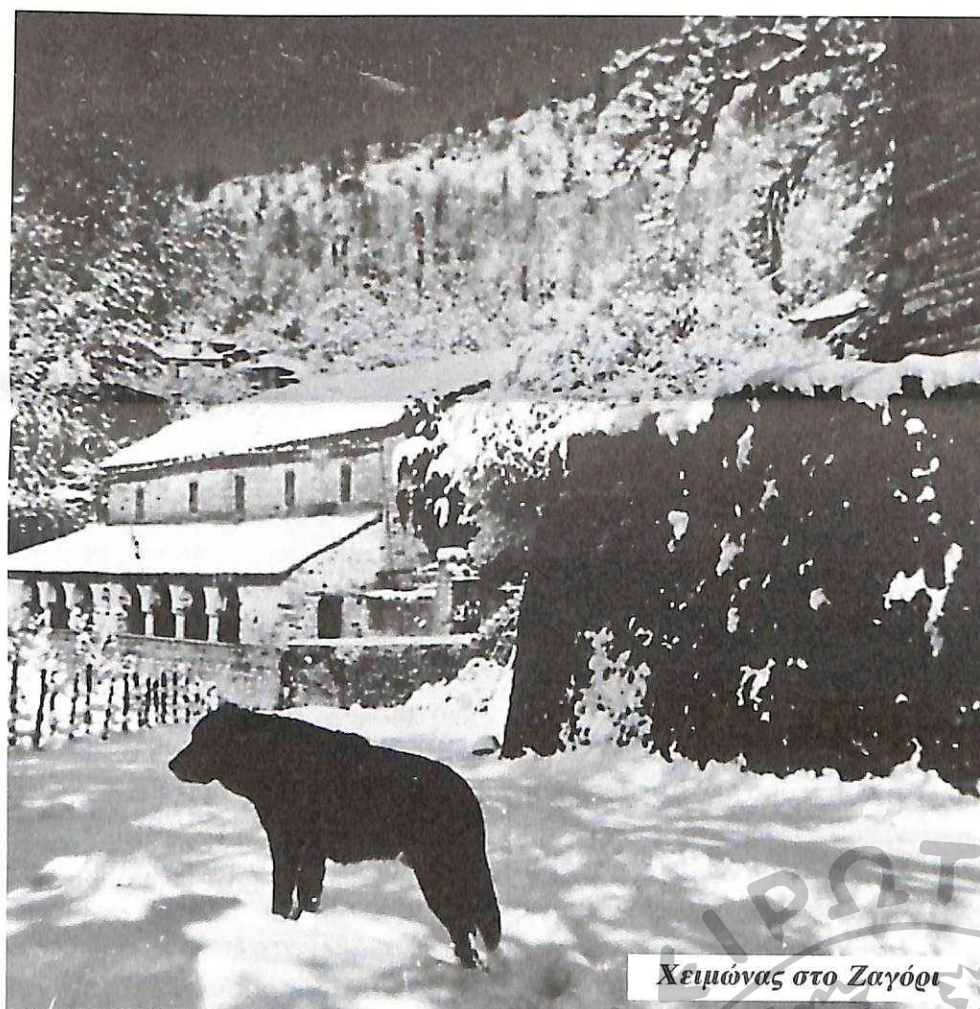
Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ ΕΚΤΟ
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 426
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2013

ΚΩΔΙΚΟΣ 092571

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. και «το Ζαγόρι μας» εύχεται σ' όλους τους Ζαγορίσιους
και τους φίλους του Ζαγοριού ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΤΟ 2014

Χειμώνας στο Ζαγόρι

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Φέτος είναι η δεύτερη χρονιά που «το Ζαγόρι μας» δεν θα «κόψει» την πρωτοχρονιάτικη πίτα, όπως έκανε όλα τα τελευταία χρόνια για τους συνδρομητές, κυρίως των Γιαννίνων και του Ζαγοριού. Η οικονομική κρίση δυστυχώς δεν άφησε ανέγγιχτο και το περιοδικό μας, όπως το διαπιστώνουμε καθημερινά με την δυσκολία είσπραξης της ετήσιας συνδρομής των 30 ευρώ και την εξ αυτής διαρροή συνδρομητών μας. Λυπούμαστε και ζητάμε συγγνώμη, με την ευχή του χρόνου τα πράγματα να είναι καλύτερα και να τα πούμε από κοντά.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων προσκαλεί τους φίλους και τα μέλη του στην κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Πίτας, το Σάββατο 11 Ιανουαρίου 2014 και ώρα 7:00 μ.μ. στην Αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου, Χρηστοβασίλη 8.

Χρονογράφημα

«2013»: Αντικρίζοντας το νήμα του τερματισμού

Σταύρου Συκιώτη

«2013»: Χριστούγεννα!

ψης, στα δρώμενα και την πνευματική τους σημασία. Ξέχωρα γεγονότα του ετήσιου χρόνου, διακρίνονται για την πνευματικότητα, επικοινωνία, έκφραση πίστης και χαράς, εκδηλώσεις παράδοσης και ψυχικής κοινωνικής προσέγγισης.

Κι ακόμα, η **ανατολή του 2014**, προοπτικά γίνεται ανατέλλων, φωτεινός ήλιος που ενδυναμώνει το συναίσθημα της αισιοδοξίας μας για τη ζωή ή το σκιάζουν περιπλανόμενα συννεφάκια.

Γι'αυτή την περίοδο του ετήσιου χρόνου, τα Χριστούγεννα και η πρωτοχρονιά, έχουν ειπωθεί και γραφεί πλείστα όσα. Δικαιολογημένα βέβαια. Γιατί αποτελούν και αναφέρονται και τα δυο σε θεμελιώδη στοιχεία του

και το δούλεμα των χεριών, σύγχρονα με την έμπνευση και την τέχνη, θα συντελέσουν στην επιτυχή μαραθώνα διαδρομή, ως το νήμα του τέρματος, δηλ. της ζωής.

Την παραμονή των Χριστουγέννων, στη σιγαλιά της νύχτας και πριν τα χρωματικά μηνύματα της Ανατολής προβάλλουν στις βουνοκορφές μας, οι μουσικοί ήχοι από τις εναρμονισμένες καμπάνες των εκκλησιών, θα διαχυθούν στη μαγική ατμόσφαιρα, μαντατοφόροι θεϊκού προσκλητηρίου:

«Δεύτε ιδωμεν πιστοί,
που εγεννήθη ο Χριστός,
.....»

Η ενανθρώπιση του ουράνιου Θεού! Από τα ουράνια δώματα τις ατραπούς της γης μας. Η υπέρτατη ταπεινότητα, για τη σωτηρία του ανθρώπου. Με αναμμένη τη λαμπάδα στα χέρια μας και την άδοξη ταπεινότητα της ψυχής μας και της σκέψης μας, ας πορευτούμε στην φεγγόβολη εκκλησιά μας, για να αναπέμψουμε τους ιερούς ψαλμούς της.

«*Η γέννησή Σου, Χριστέ ο Θεός ημών,
ανέτειλε τω κόσμω το φως
το της γνώσεως*

.....
.....»
(Απολυτίκιο)

«*Τα σύμπαντα σήμερον
χαράς πληρούνται:
Χριστός ετέχθη εκ της Παρθένου.*

Είναι του ανθρώπου: Το θρησκευτικό του συναίσθημα, το ένα βάθρο, της πίστης του, που δίνει περιεχόμενο και προοπτική στις προδοκίες του και την επίγεια οντότητά του και το άλλο βάθρο, της δημιουργικότητάς του, να οικοδομήσει στη ζωή, να σμιλεύσει την προσωπικότητά του, δίνοντάς της την ανταύγεια του «**ωραίου, της ευγένειας και τ' αγαθού**». Ο χρόνος οδηγός και συνεργός στην πορεία του αυτή. Αυτά είναι και τα ερεθίσματα των προσδοκιών του, που ανανεώνονται, ψυχολογικά, με κάθε ξημέρωμα Πρωτοχρονιάς.

Το πρωινό αστέρι, ο **Αυγερινός**, της Ελπίδας και της Προσδοκίας, μα πιο βέβαιο, οι περιστροφές της Σκέψης

ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΥΣΤΗΡΙΟ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κάθε χρόνο τις μέρες αυτές, που πλησιάζουν τα Χριστούγεννα η σκέψη και η καρδιά μας επιστρέφουν με νοσταλγία και ευφροσύνη στην άγια εκείνη νύχτα μπροστά στο σπήλαιο και την ταπεινή φάτνη της Βηθλεέμ, όπου η μνήμη μας αναπολεί το συντελεσθέν μέγα Μυστήριο της Γέννησης του Υιού του Θεού ακούοντας τις παλιές προφητείες της Αγίας Γραφής, που μιλάνε για την «προσδοκία των Εθνών». «**Ο λαός τους καθημένους εν σκότει και σκιά θανάτου φως ανέτειλεν αυτοίς**».

Με τη δίψα λοιπόν της ιερής βίωσης των γεγονότων που έλαβαν χώρα στη μικρή και ιερή πολίχνη της Βηθλεέμ, μέσα σε βαθειά σιωπή και πνευματική έκσταση καλούμαστε να ζήσουμε στιγμή με στιγμή τη νύχτα των Χριστουγέννων.

Όλα τα περιστατικά και τις μορφές εκείνες που ήρθαν για να αναγεννηθεί η ανθρωπότητα.

Η Μαρία, ο Ιωσήφ, οι ποιμένες και οι μάγοι. Το σπήλαιο και τη φάτνη, το Άστρο και τις Χορίες των Αγγέλων.

Είναι το θαύμα της γέννησης του Σωτήρα, όπως κάθε χρόνο ακούμε τον Ευαγγελιστή Λουκά να μας λέει: «**Διέλθωμεν δη έως Βηθλεέμ και ιδώμεν το ρήμα το γεγονός ο ο Κύριος εγνώρισεν ημίν**».

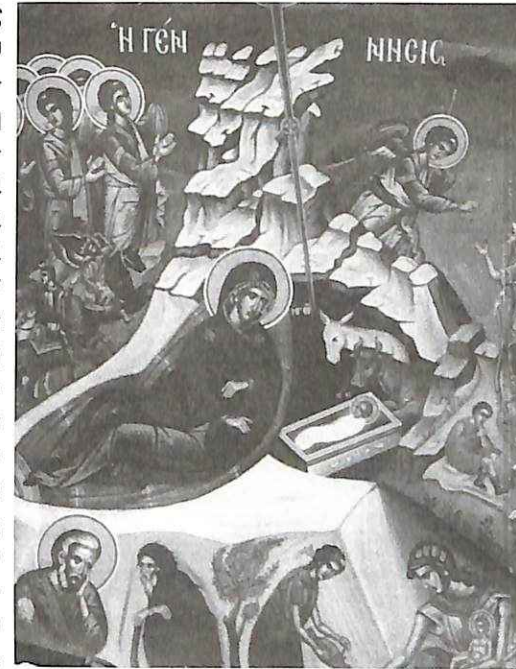
Μας παροτρύνει να περπατήσουμε νοερά μέσα στη μικρή πολιτεία της Βηθλεέμ και να ζήσουμε στιγμή με στιγμή τη νύχτα των Χριστουγέννων. Να κατεβούμε τα σκαλοπάτια της φάτνης και με τα χέρια μας να αγγίξουμε το λίκνο, που η Θεοτόκος ακούμπησε το Θείο Βρέφος μόλις γεννήθηκε: και έτεκε τον υιόν αυτής τον πρωτότοκον και εσπαργάνωσεν αυτόν και ανέκλινεν αυτόν εν τη φάτνη, διότι ουκ ην αυτοίς τόπος εν τω καταλύματι».

Στον ιερό αυτό χώρο Άγγελος Κυρίου στάθηκε και ευαγγελίστηκε στους αγραυλούντες ποιμένες και ολόκληρο τον κόσμο ότι: «**ετέχθη Σωτήρ, ος έστι Χριστός Κύριος**». Ταυτόχρονα μια μελωδία από ουράνιες δυνάμεις σκορπούσε το μήνυμα της ειρήνης σε κάθε γωνιά της γης: **Δόξα εν Υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία**».

Η Βηθλεέμ είναι το λίκνο της Χριστιανοσύνης, αιώνιο σύμβολο ειρήνης και ευδοκίας υψώνεται μέσα στην ιστορία, στη μνήμη και τη νοσταλγία μας. Η φάτνη του απλού Σταύλου δίχως τη χλιδή την ανθρώπινη δύναμη, την απληστία, η φάτνη της νύχτας των Χριστουγέννων, που κλίνει τη χαρά και την ελπίδα της ανθρωπότητας. Προς τον ιερό αυτό χώρο, το λίκνο της Χριστιανοσύνης, στρέφει κάθε πονεμένη ψυχή την αγάπη και τον πόθο της για τη σωτηρία της.

Είναι μια ευκαιρία για τον κάθε Χριστιανό στη νύχτα των θαυμάτων ν' ακούσει τον ύμνο των Αγγέλων. Δόξα εν Υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη. Εν ανθρώποις ευδοκία». Ενώ η Εκκλησία θα ψάλλει: **Χριστός γεννάται δοξάσατε, Χριστόν εξ ουρανών απαντήσατε, Χριστός επί γης υψώθητε**».

Καλά Χριστούγεννα

Χριστούγεννα στο Ζαγόρι

Η σκληρή δουλειά καλοκαίρι και φθινόπωρο ανταμείβονταν για καλά το χειμώνα. «Ο καλός ο νοικοκύρης το χειμώνα χαίρεται». Αυτός είναι ο φυσικός κύκλος της ζωής στα Ζαγοροχώρια. Παραμονές των Χριστουγέννων οι νοικοκυρές είχαν περίσσια δουλειά. Νόστιμα φαγητά και γλυκά, ψητά στο γάστρο, πίτες, κουλούρες, σπάργανα κ.α. Την παραμονή τα παιδιά είχαν έτοιμα τα σύνεργα για τα κόλιντα. Ένας ξύλινος σταυρός κρέμονταν σε γερό και μακρύ σπάγγο. Στο σπάγγο περνούσαν την κολιντίνα (κουλούρα) που τους έδιναν στα σπίτια που περνούσαν τραγουδώντας τα χωριού και τραγουδούσαν:

«*Χ'στούινα, Χ'στούινα
Χ'στός γιννιέται σήμερα
γιννιέται και βαπτίζεται
στους ουρανούς απάνω
οι αγγέλοι χαίρονται*

τα δαιμόνια σκάζουν
σκάζουν και πλαντάζουν
τα σίδερα δαγκάνουν
τα ξύλα ροκανούν».

Μπαίνοντας στα σπίτια τραγουδούσαν:

«*Κόλιντα μέλιντα
νόμου βάβω κλούρα
σου φιλώ την πόρτα
και την παραθύρα*».

Αν δεν τους έδιναν τίποτε έλεγαν:

«*Κουτσουλώ την πόρτα
και την παραθύρα*»
ή «*γύφτισσα κουρκούτσια
το πουλί σου κόκκαλο
βόρτο με τον κόπανο
να ξιρνάει κόκκαλο
να το φάει ο μάστορας
και το μαστορόπουλο*»
ή «*αφέντη κουμπιλισάρχ...ε
κυρά σκαφιδομ...α
ξύδι στο βαένι σου
πουρδή στο κολοκύθι σου*».

Όταν όμως τους έδιναν δώρα, όπως κουλούρα ή μήλα ή γκόρτζα ή σούρβα ή σταφίδες ή σύκα κ.α., τότε έλεγαν:

«*κραςί μέσ' στο βαένι σου,
ξύδι στο κολοκύθι σου*».

Πρωτοχρονιά στο Ζαγόρι

Την παραμονή της πρωτοχρονιάς άλλες ετοιμασίες κι άλλα έθιμα. Οι νοικοκυρές πήγαιναν στη βρύση να πάρουν νερό (τ' αμίλητο νερό) για να φτιάσουν την «Βασιλόπιττα». Στην «σκαλοφρύδα» της βρύσης έβαζαν ό,τι προϊόν είχαν στο σπίτι τους, όπως μαλλί, βούτυρο, τυρί, σύκα κ.α. Οι κυράδες την παραμονή τάζαν καλά τα ζωντανά και κυρίως τις κότες, για να πουν καλά λόγια στο Χριστό, για τις κυρές τους. Τα παιδιά του χωριού έφερναν γύρω τα σπίτια απ' το πρωί και τραγουδούσαν:

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή καλός μας χρόνος
Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία.
Βαστάει πέννα και χαρτί, χαρί και καλαμάρια.
Το καλαμάρια έγραφε και το χαρτί μιλούσε:
— Βασίλη μ' πούθε έρχεσαι και πούθε κατεβαίνεις;
— Από τη μάνα μ' έρχομαι και στο σχολείο πήγαίνω.
— Κάτσε να φάς, κάτσε να πεις, κάτσε να τραγουδήσεις.
— Εγώ τραγούδια δεν ξέρω, ξέρω την αλφαβήτα.
Και στο ραβδί ακούμπησε να πει την αλφαβήτα.
Και το ραβδί ήταν χλωρό και πέταξε βλαστάρια
και στην κορφή των βλασταριών πουλάκια κελαηδούσαν.
Κι τ' χρόν' κυράσαα!

Είχαν και μια εικόνα τ' Αη-Βασίλη και μάζευαν «λιπτά», δηλαδή πεντάρες, δεκάρες και που και που κανένα 'κοσάλεππο.

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

«ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ»

ΣΑΒΒΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Κάθε τέτοιες μέρες, Καναπόφευκτα, όλοι και κυρίως εκείνοι μιας κάποιας ηλικίας γυρίζουν νοερά σε περασμένα Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιές, σε κάποιες «νύχτες γεμάτες θαύματα, νύχτες γεμάτες μάγια», όπως εκείνες των παιδικών χρόνων της αθωότητας, του ονείρου και της προσδοκίας.

Όσο μεγαλώνει κανένας, όλα αυτά απομυθοποιούνται, αφυδατώνονται, στεγνώνουν και γίνονται ρουτίνα, άδεια και άχρωμη από συγκινήσεις της παιδικής μνήμης και νοσταλγίας.

Τέτοιες αναδρομές με φέρανε και εφέτος πίσω και πήγαν –πού αλλού– στο μικρό χωριό μου και σ' εκείνο τον κόσμο τον ... «μικρό το μέγα», των χρόνων εκείνων.

Το χωριό, που βγήκε από ένα πόλεμο και μια τετράχρονη κατοχή, αλώβητο, ζωντανό, εύρωστο και χαρούμενο.

Τα Χριστούγεννα των χρόνων εκείνων (τα παιδικά για μένα), ήταν και τα πιο όμορφα που θυμάμαι πάντα με πολύ νοσταλγία.

Τέτοια όμορφα Χριστούγεννα, κράτησαν μέχρι το 1946, παρά το ότι είχαν αρχίσει να σηκώνονται απειλητικά τα σύννεφα του εμφυλίου στον ουρανό της χώρας, λίγο μετά την απελευθέρωση.

Το 1947, τα σύννεφα αυτά γίνανε θύελλα και τα Χριστούγεννα της χρονιάς εκείνης τα ... «γιορτάσαμε» με τους αντάρτες στο χωριό, ενώ μαινόταν η γνωστή μάχη της Κόνιτσας (τα Χριστούγεννα αυτά τα περιγράφω στο τεύχος 165 του 1991 σελίδα 8, του περιοδικού).

Και φθάνουμε στο Νοέμβριο του 1948, με τον εμφύλιο σπαραγμό στο αποκορύφωμά του. Πριν από ένα μήνα αρχές Οκτωβρίου, πριν φύγω για τα Γιάννινα (όπου μαθητής της Ζ' τάξης του Γυμνασίου), θέλησα να επισκεφθώ συγγενείς της μάνας μου στο Τσερβάρι (Ελαφότοπος). Εκεί μετά την πτώση της Μουργκάνας, αναπάντεχα το χωριό γέμισε από αντάρτες και παρά λίγο αντί στα Γιάννινα να

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ «ΑΝΤΑΡΤΟΠΛΗΚΤΑ»

Του ΒΑΣΙΛΗ ΤΖΙΟΒΑ

βρεθώ 16χρονος... μαχητής του Δ.Σ.Ε., μαζί με άλλους νέους του χωριού, που δεν το απέφυγαν όπως ευτυχώς εγώ, από τύχη αγαθή.

Μια τυχαία συγκυρία ή σύμπτωση και όλα μπορούν ν' αλλάξουν στη ζωή μας. Τρόμα-

πολέμου. Μέτρο, αποδεδειγμένα αποτελεσματικό από παρόμοιες περιπτώσεις, άλλοτε κι αλλού.

Κι έτσι έγινε. Σε λίγες μέρες, χειμώνας καιρός και περιμένοντας τα Χριστούγεννα, ολόκληρο το χωριό των 100 και πάνω

Μερινή άποψη Κάτω Σουδενών

ξα τότε και τρομάζω ακόμη στη σκέψη ποιά θα ήταν τα επακόλουθα, στη ζωή όλης της οικογένειάς μου, εκείνης της σύμπτωσης, –επακόλουθα και τραγωδίες που βίωσαν χιλιάδες οικογένειες, τα πέτρινα εκείνα χρόνια και χάθηκαν άνθρωποι, περιουσίες, όνειρα...

Έτσι περνώντας η λαχτάρα γύρισα στη ζωή μου και στα θρανία μου, στα Γιάννινα, περιμένοντας όπως κάθε χρόνο το γύρισμα στο χωριό για τις γιορτές.

Όμως φέτος όχι... Φέτος δεν θα γυρίζαμε εμείς οι μαθηταί στο χωριό και στα σπίτια μας, αλλά το χωριό... θα ερχόταν στα Γιάννινα... κι όπου αλλού ο ανεμοστρόβιλος θα σκαπετούσε τον κόσμο του. Στα μέσα Νοεμβρίου του '48, έφτασε αμετάκλητο φιρμάνι πως σε τακτή διορία ολίγων ημερών, ολόκληρο το χωριό θα έπρεπε να εκκενωθεί. Το μέτρο το επέβαλαν οι απαιτήσεις της έκβασης του

νοικοκυριών, για πρώτη φορά στην ιστορία του, άδειαζε βίαια και βυθιζόταν στη σιωπή και την εγκατάλειψη

Μόλις μυρίστηκαν το χαλασμό, οι ίδιοι πάντα επιτήδαιοι, ζωέμποροι και μεσάζοντες των Γιαννίνων, έφθασαν στο χωριό και πήραν «μπιρ-παρά» όλο το ζωικό κεφάλαιο (γίδια, πρόβατα, γελάδια) κι άδειασαν αμπάρια και κελάρια, όσα δεν μπορούσαν να πάρουν οι διωγμένοι μαζί τους.

Έτσι γίνεται πάντα σε τέτοιες στιγμές κρίσης και χαλασμού. Κάποιοι (οι πιο πολλοί) «χάνονται» και κάποιοι (οι πιο λίγοι) «γίνονται»... Και το χωριό έγινε... «ανταρτόπληκτο».

Η εκκένωση εκείνη, ήταν κυριολεκτικά ολοκληρωτική (για το χωριό μου τουλάχιστον). Δεν έμειναν από τα 300 τόσο άτομα, παρά μόνο δυο γριούλες που δεν μπορούσαν να μετακινηθούν.

Έτσι, όπως είπα, αντί να

γυρίσω εγώ στο χωριό και στο σπίτι μου, ήρθαν αυτά στα Γιάννινα. Εκεί, όλη η οικογένεια πια, βολευτήκαμε σε δυο δωματιάκια σε μια γειτονιά της Καλούτσιανης που έγινε τώρα το καινούργιο χωριό μου για δυο ολόκληρα χρόνια. Εκεί, μ' ένα μαγκάλι στη μέση (επίκαιρο στις μέρες μας κι αυτό) να νοσταλγούμε τέτοιες μέρες τα πουρναροθρεμένα τζάκια και τις στρωμένες ζεστές φλοκάτες στα μαντζάτα μας. Όμως υπήρχαν και χειρότερα, όπως για εκείνους στον καταυλισμό των ΤΟΛ και των στρατιωτικών σκηνών, μέσα στη βροχή και στη λάσπη, δίπλα στα Εβραϊκά μνήματα.

Ήταν εκείνα τα Χριστούγεννα τα πιο κρύα Χριστούγεννα της ζωής μου. Εκεί λοιπόν στην Καλούτσιανη καινούργιοι φίλοι, καινούργιες σχέσεις, φίλιες και σχέσεις που πολλές συνεχίζονται μέχρι σήμερα...

Αυτή η αναγκαστική μετοίκηση, κράτησε μέχρι το καλοκαίρι του 1950, όπου μετά το τέλος του εμφυλίου, άρχισαν σιγά-σιγά κάποιοι να γυρίζουν. Κάποιοι δεν γύρισαν ποτέ. Εκείνη η εκκένωση ήταν η αρχή του τέλους για το χωριό μου και για πολλά χωριά του Ζαγοριού κι όχι μόνο.

Τέλη Σεπτεμβρίου 1949, ένα μήνα μετά τη λήξη του επάρτου εμφυλίου, με έναν ξαδερφό μου αποφασίσαμε ν' ανεβούμε από το Καλπάκι να δούμε σε τι κατάσταση βρίσκεται το εγκαταλειμμένο εδώ κι ένα χρόνο χωριό μου. Από την είσοδο στα πρώτα σπίτια νιώσαμε την ανατριχίλα της ερημιάς. Ένα χωριό νεκροταφείο. Απόλυτη σιωπή κι ούτε ίχνος ζωής, ούτε ένα σκυλί, ούτε μια γάτα στο δρόμο μας. Η αυλή του σπιτιού μου αδιάβατη απ' τα χορτάρια και για πρώτη φορά το πατρικό μου με δέχτηκε κρύο και αφιλόξενο. Φύγαμε σαν κυνηγημένοι. Εκείνη η εικόνα του χωριού με κυνηγάει πάντα έως και σήμερα όποτε το επισκέπτομαι (εκτός Αυγούστου), έτσι ξεπεσμένο και ξαρμάτωτο από κόσμο και ζωή.

Και ελπίδα για αναβίωση πουθενά στον ορίζοντα.

Καλά Χριστούγεννα το 2013

ΖΑΓΟΡΙ – Χαλασιά μου Ένα δάκρυ ας κυλήσει για τούτο τον τόπο το μικρό, το ΜΕΓΑ

Εικόνες από τα παλιά χρόνια

φυλαχτάδες του τόπου και της κληρονομιάς, σα βλέπουν μ' απελπισία το χαλασμό και την ερήμωση, να χάνονται όλα τούτα μέρα τη μέρα. Κι' άμα γλυκάνει ο καιρός και μερώσει ο άγριος τόπος, όλο και κάποια κυρτή φιγούρα, σέρνοντας τα ποδάρια με δυσκολία, ξεμυτάει στην αυλή κι' ακουμπά μοναχική στο πεζούλι έξω από την αυλόπορτα και μένει εκεί απαρηγόρητη και βουβή.

Κοιτά και προσμένει μ' απόγνωση από την άκρη στο σοκάκι κάποιος να φανεί, καρτερεί να ζωντανέψει το πέτρινο γκαλντερίμι, ν' ακούσει ήχους ζωής που έσβησαν από καιρό κι' όλα να μένουν έρημα και βουβά, πέτρωσε ο πόνος, στέρεψαν πια και τα δάκρυα, οι χτύποι από την καρδιά κι' οι αναμνήσεις είναι μοναδική συντροφιά.

**Ανθρώπου νους δεν χωρά
τούτο το κακό, ζουρλαίνεται.**

Κάλεσμα

Εσένα ξένε σε παρακαλώ νάρθεις σήμερα και να σεργιανίσεις στα έρημα γκαλντερίμια των χωριών μας, ν' αφουγκραστείς τους ήχους που έσβησαν από καιρό και τις μυστικές κλήσεις της γης που κρατούσε κοντά της, σε παλιούς καιρούς, τους ανθρώπους δεμένους μαζί της ως το θάνατο, έτσι που να ξεκινούν από τα πέρατα του κόσμου για ν' αναπιάσουν το κορμί τους στην αγκαλιά της.

Να νιώσεις την οπτασία των ανθρώπων που έζησαν εδώ να περι-

πλανιέται στα άψυχα πέτρινα σπίτια και να θρηνεί, μέσα στα χαλάσματα, δίχως παρηγοριά, τον κόσμο που έφυγε.

Μπορεί ν' απαντήσεις και ψήγματα ζωής που «ξέμεινε» και προχωρά βρυχώμενη προς το τέλος της.

Να σκύψεις με τρυφερότητα και ευαισθησία και να συμμεριστείς την αγωνία, το τρεχαλητό και το λαχάνισμα του μικρού και καθημερινού ανθρώπου που απόμεινε κι' ολημέρις μοιρολογεί, σ' αυτή την ατέρμονη και ατελέσφορη προσπάθεια του να υπερβεί και να κατανικήσει τη μοίρα του, πορευόμενος, αδιέξοδα στο πουθενά.

Είναι οι γέροι και οι γερόντισσες που ξέμειναν για να φυλάγουν τα πέτρινα κουφάρια, τα όσα και τα ιερά, να μνημονεύουν τους νεκρούς, να καρτερούν τους ζωντανούς.

Στ' αποκαΐδια του καιρού κλάψε και συ αν μπορείς.

Προσθέτω εδώ μαρτυρία: Εφημ. Βραδυνή (2-5-1972) όπου καταγράφονται τρεις χωριανοί μου Σκαμνελίτες αγωνιστές στον Ιερό Λόχο πλάι στον Α. Υψηλάντη, με επικεφαλής τον πρωτοπαθάριο Θεοδόσιο Φινίτη (ποιητή):

«... Αλλά ξύπνησα και είδα την Ελλάδα αρματωμένη να μου λέγει, τέκνον έλα, η πατρίς σου σε προσμένει. ... είπα τότε στους δικούς μου κι' εδώ πλέον αν με θάψουν με τα όπλα να με θέσουν

και εις την πλάκαν μου να γράψουν: «Ην ποτέ και τούτος ένας εραστής της Ελευθερίας της Ελληνικής μας δόξης και της πάλας εταιρείας».

Προσκυνητής του τόπου μου και εγώ ο ολίγιος δε μένει παρά να επικαλεσώ το μέγιστο ποιητή μας Ανδρέα ΚΑΛΒΟ.

Ω ΦΙΛΑΤΗ ΠΑΤΡΙΣ
Ποτέ δεν σε ελησμόνησα, ποτέ
Ας μη μου δώσει η μοίρα μου
εις ξένην γην τον τάφον
Είναι γλυκός ο θάνατος
μόνον όταν κοιμώμεθα εις την
Πατρίδα

ΖΑΓΟΡΙ (χθες και σήμερα)

Όνομα βγαλμένο από τους ήχους
δωρικού αυλού...

Τα βράχια του βαθιά χαρακωμένα
από τα δάκρυα του ξεριζωμού
του ανεκλήρωτου νόστου...

Υπέστη νήγρετον η γη κι η φύσις
ενεκρώθη

Απέσβετο και λάλον ύδωρ
κι' έμεινε λέλεμ τόπος έρμος κι'
αδειανός

Έρχονται στιγμές που η αναπόληση τελειώνει με σπαραγμό. Έτσι γίνεται με τις γριές και τους γέρους του Ζαγοριού, όσοι απόμειναν εκεί, φυλαχτάδες ενός κόσμου που ήχησε κι' αντιλάλησε σε καιρούς περασμένων.

Πώς να χωρέσει ο νους τους ότι τα χωριά ρήμαξαν, τσώπασαν τα γκαλντερίμια, ερήμωσαν οι ρούγες, τα διάσελα και τα ρουμάνια, οι καμπάνες βουβάθηκαν, όλα έγιναν αγνώριστα, πράγματα μιας άλλης ζωής που σκορπάει την απόγνωση. Αυτός ο τόπος στέκεται σήμερα στην κόψη του ξυραφιού, βάσκανη μοίρα, με τα σημάδια των καιρών αρχίνισε το μοιρολόι:

Δίχως μητέρα, φύτρωτή και φύτρο ξέμεινε πλέον. Επήλθεν η ανθολογός του φθινοπώρου ώρα,

Ακούσατε δη ότι στενάζω εγώ.
Ίδετε ει έστιν άγλος κατά το
άλγος μου,

ο εγεννήθη
Ουκ έστιν ο παρακαλών με.
Δεν έχει Ανάσταση εδώ.
ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ.

Το Ζαγόρι όμως ήταν και παραμένει «σμιλαμένη στήλη» που αγαπάμε και πονάμε.

ΠΕΤΡΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ
Φυσικός-πρώην Φροντιστής
Ιδιωτικό ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
«ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ»
1870-1950
44010 Τσεπέλοβο – Ζαγοριού
Τηλ. 6946-104034

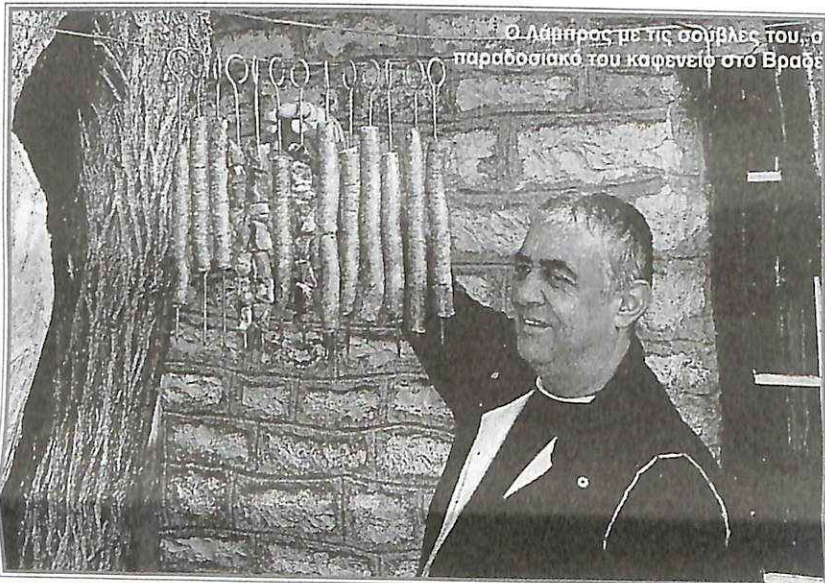
ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΣΕ ΒΑΘΙΑ ΚΡΙΣΗ

Ανατρέχω σε εγκυκλοπαίδειες και διαβάζω ότι «ύφεση» σημαίνει «πτώση του οικονομικού κύκλου». Γράφουν ότι αυτή η «πτώση» δεν είναι τίποτα άλλο παρά μείωση της παραγωγής και της απασχόλησης. Κι αυτή η «μείωση» προκαλεί συρρίκνωση των οικογενειακών εισοδημάτων, αλλά και των δαπανών. Το επόμενο χειρότερο στάδιο είναι να εξελιχθεί η ύφεση σε βαθιά κρίση και τελικά σε πτώχευση. Δεν τα πάω καλά με τα οικονομικά, αλλά διδάχτηκα πτωχευτικό δίκαιο και βλέπω μια Ελλάδα σε πτώχευση, αφού τα οικονομικά μας τα διαχειρίζονται τρίτα πρόσωπα, αυτά που τα λένε «τρόικα». Στο πτωχευτικό δίκαιο η «τρόικα» λέγεται σύνδικος πτωχεύσεως, δηλαδή διαχειριστής της περιουσίας του πτωχεύσαντος.

Το Ζαγόρι αποτελεί μια μονάδα της Ελλάδας και συμπλήρωσε 100 χρόνια ελευθερίας. Πρώτη σκέψη για σύγκριση το Ζαγόρι της τουρκοκρατίας με το Ζαγόρι των 100 ελεύθερων χρόνων. Γράφτηκαν πολλά και δεν τα επαναλαμβάνω. Απ' το 1912-1913 ως σήμερα ύφεση και βαθιά κρίση και ερήμωση. Αφήνω πίσω τους πολέμους που ταλαιπώρησαν την Ήπειρο κι αφήνω και τα χρόνια της χούντας. Απ' το 1974 ως σήμερα τι έκανε το κράτος για το Ζαγόρι και για την υπαίθρο χώρα; Πολιτική για τα αστικά κέντρα και για την Αττική. Έφτιαχναν και ξανάφτιαχναν την πλατεία Ομονοίας. Έφτιαχναν και ξανάφτιαχναν την πλατεία Ομονοίας. Έφτιαχναν δρόμους που γεννούσαν λακκούβες. Το ρουσφέτι, το φακελλάκι και οι μίζες στην πρώτη γραμμή. Οδήγησαν την νεολαία να ψάχνει μια καρέκλα στο δημόσιο και σήμερα τα παιδιά να φεύγουν στο εξωτερικό και να τα χάνουμε.

Τα Συμβούλια Περιοχής, ο Καποδίστριας και ο Καλλικράτης είχαν κάποιο σκοπό. Ο σκοπός ήταν ορθολογιστικός και πραγματοποιήσιμος ή ήταν ουτοπία; Γράφει ο κ. Σωκράτης Οικονόμου στο νέο βιβλίο του «Αληζότ αγάς Πασάς Μπέης και

η ονομασία του χωριού μας» (Γεροπλάτανος), σελ. 28: «...δυστυχώς και οι δυο διοικητικές μεταρρυθμίσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης... στόχευαν στο να δημιουργήσουν αναπτυξιακούς μηχανισμούς, αλλά πριν την ώρα τους διολίσθησαν ή μάλλον δεν μπόρεσαν να ξεφύγουν από το λασπερό έδαφος της γραφειοκρατίας». Γιατί πειραματιζόμαστε; Γιατί σχέδια επί χάρτου; Γιατί προγράμματα

αναπτυξιακά ανεξέλεγκτα κι αποτυχημένα;

Ο πολίτης της υπαίθρου (γεωργός, κτηνοτρόφος, πτηνοτρόφος, αμπελουργός, μελισσοκόμος, μπακάλης, καφετζής, σιδεράς, τσαγγάρης, ράφτης, μαραγκός, δασοργάτης και λοιποί) θέλει το κράτος κοντά του. Ο κτηνίατρος κι ο γεωπόνος ήταν στο στάβλο και στο χωράφι δίπλα στον πολίτη. Λέγανε εδώ και χρόνια για αποκέντρωση και προέκυψε συγκέντρωση. Λέγανε για απλοποίηση διαδικασιών κι οργάνωσε η γραφειοκρατία και το φακελλάκι. Τα χωράφια έμειναν χέρσα και αναδασώθηκαν. Το ζωικό κεφάλαιο ελαττώνεται, οι στάβλοι έπεσαν, τρώμε τρελλές αγελάδες κι άρρωστα κοτόπουλα. Οι πατάτες και τα κρεμμύδια εισάγονται. Το πετρέλαιο εισάγεται. Δεν γνωρίζω που παράγεται το ευρώ.

Απ' την δεκαετία του '90 και δώθε τι έγινε στο Ζαγόρι; Εντάξει γίναμε ένας δήμος. Καυχόμαστε ότι είμαστε Ζαγορίσιοι και προσφέρουμε φαράγγια και

κοιλιάδες, ποτάμια και γεφύρια, αρχοντικά και μνημεία. Κολλήσαμε στον τουρισμό και περιμένουμε επισκέπτες με ευρώ. Αυτοί οι επισκέπτες τι καταναλώνουν στον τόπο μας; Ένας επισκέπτης στο Ζαγόρι σε πόσες θέσεις εργασίας αναλογεί; Τα καλοκαίρια υπάρχει κίνηση οικογενειακού και μαζικού τουρισμού. Γίνονται εκδηλώσεις πολιτιστικές, μορφωτικές, αθλητικές. Το καλοκαίρι και

οι αργίες του χρόνου καλύπτουν τα έξοδα λειτουργίας των επιχειρήσεων; Αφήνουν κέρδος; Η πληθώρα των ξενώνων, των ξενοδοχείων και των ταβερνών με ποια πληρότητα λειτουργούν; Και μιλάμε για υπηρεσίες, αλλά προϊόντα τίποτα. Ξαναέγραψα ότι το Ζαγόρι δεν παράγει τρόφιμα κι όλα έρχονται απ' τα Γιάννινα. Άνοιξε στον κάμπο της Ντοβράς κρεοπωλείο με ντόπιο κρέας, αλλά δεν επέζησε. Μετατράπηκε σε «ορεινό παντοπωλείο» αλλά δεν τα κατάφερε. Οι κτηνοτρόφοι του Ζαγορίου δεν μπορούν άραγε να συνεταιριστούν, να ανοίξουν σφαγείο και κρεοπωλείο στο Ζαγόρι; Να τρώμε πιστοποιημένο μοσχάρι, αρνάκι και κατσικάκι. Να παράγουν κεφαλοτύρι από χορτάρι της Γκαμήλας και φέτα από πουρνάρι και τούφα; Να φάμε επιτέλους γαλοτύρι και γκίζα Ζαγορίσια!!! Να φάμε Ζαγορίσια τυρόπιτα!!! Το Ζαγόρι έχει χωραφάκια δεισπαρήμενα. Έγινε αναδασμός στο Καλπάκι, στη Ντοβρά, στα Κάτω Σουδενά. Τι

ακολούθησε; Δυστυχώς βοσκοτόπια. Η ελάχιστη καλλιεργήσιμη έκταση του Ζαγορίου κάτι μπορεί να προσφέρει κι ως το ψάξουν κάποιοι. Αλλιώς τα χωράφια θα γίνουν «αναδασωθείτοι αγροί» στη διαχείριση του Δασαρχείου. Γίνονται στο Ζαγόρι βραδιές «τσιπουρού» με σταφύλια απ' την Λιγοψά ή την Κληματιά ή την Καρίτσα. Τα αμπέλια στο Ζαγόρι έγιναν σιάδι απ' τις αρκούδες και γιόμισαν βατσαίνους. Κοντά στ' αμπέλια έλειψαν οι κερασιές, οι αχλαδιές, οι κυδωνιές, οι συκιές, οι καρυδιές. Υπάρχουν Ζαγορίσιοι μελισσοκόμοι κι έρχονται στο Ζαγόρι και μελισσοκόμοι από άλλες περιοχές. Η μελισσοκομία στο Ζαγόρι έχει πεδίο ανάπτυξης.

Γράφτηκε σε τούτο το περιοδικό πολλές φορές η ανάγκη ν' ασχοληθούμε με την πρωτογενή παραγωγή. Ας γίνει κι έτσι και ν' ακολουθήσει δεύτερο στάδιο επεξεργασίας, τυποποίησης και πιστοποίησης. Γιατί αντί να τρώμε φέτα Ζαγορίου, θα τρώμε σε λίγο φέτα Καναδά. Αντί μέλι Ζαγορίου τρώμε μέλι Αττικής. Ας γίνει κάτι στον πρωτογενή τομέα και να προχωρήσει και ο δευτερογενής. Έτσι θα συνδύσουμε και τον τουρισμό με την γλώσσα και το στομάχι και θα μπαίνει το χέρι στην τσέπη να μας δίνει ευρουλάκια. Δυστυχώς απ' το κράτος να μη περιμένουμε προγράμματα και επιδοτήσεις. Η μόνη ελπίδα απέμεινε στην ιδιωτική πρωτοβουλία, είτε ατομικά, είτε εταιρικά, είτε συνεταιριστικά.

Το Ζαγόρι σε βαθιά κρίση από καιρό. Δεν υπάρχουν εργατικά χέρια, δεν υπάρχει παραγωγή. Εισέρχονται στο Ζαγόρι πενιχρές συντάξεις αγροτών. Γίναμε πάροχοι υπηρεσιών εδώ και χρόνια και χωρίς προοπτική. Οι υπηρεσίες ύπνου και φαγητού βρίσκονται σε «διαθεσιμότητα» και «ακινητικότητα» και η κατάληξη τους θάνατο «απόλυση». Πέρασε και το 2013 σαν όνειρο και το Ζαγόρι ήταν όνειρο και πάει. Συνεχίζουμε τον ύπνο.

Απόστολος Ντιναλέξης

«Το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου»

Γιώργος Μερτζάνης*

Η Βόρεια Πίνδος χαρακτηρίστηκε Εθνικό Πάρκο, το 2005, λόγω της ιδιαίτερης οικολογικής και αισθητικής της αξίας η οποία συνίσταται στην παρουσία πολλών ενδημικών, σπάνιων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας αλλά και στο ιδιαίτερο φυσικό κάλλος που της προσδίδουν θεαματικοί γεωλογικοί σχηματισμοί και ένα επιβλητικό ορειογραφικό ανάγλυφο. Το ΕΠΒΠ βρίσκεται στη βορειοδυτική Ελλάδα και διοικητικά υπάγεται σε 2 Περιφέρειες (Ηπείρου και Δυτ. Μακεδονίας) καθώς και σε δύο Περιφερειακές Ενότητες: Ιωαννίνων και Γρεβενών. Έχει έκταση 1.969.741 στρέμματα και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα χερσαία Εθνικά Πάρκα της χώρας μας. Περιλαμβάνει δύο Εθνικούς Δρυμούς: του Βίκου-Αώου και της Πίνδου (Βάλια Κάλντα), καθώς και τη μεταξύ τους γεωγραφική περιοχή.

Η ανακήρυξη της περιοχής σε εθνικό πάρκο υπήρξε η ευτυχής κατάληξη ενός μακροχρόνιου αγώνα και πιέσεων των περιβαλλοντικών οργανώσεων (αρχικά τοπικών και στη συνέχεια εθνικής εμβέλειας) αλλά και ευαισθητοποιημένων πολιτών που διήρκεσε περίπου 2 δεκαετίες. Στο αποτέλεσμα αυτό συνέβαλαν επίσης τόσο τα ευρωπαϊκά κονδύλια και τα συναφή κοινοτικά προγράμματα (LIFE) για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος στη χώρα μας, όσο και άλλοι μη κρατικοί φορείς όπως το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας. Οι απαραίτητες διεργασίες και διαδικασίες για την ανακήρυξη της περιοχής ολοκληρώθηκαν υπό την αιγίδα και ευθύνη του νυν ΥΠΕΚΑ, το οποίο μετά την εκπόνηση της προβλεπόμενης από τη σχετική νομοθεσία Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης προχώρησε στη θεσμοθέτηση και ζωοποίηση ολόκληρης της περιοχής.

Συνολικά, στο Εθνικό Πάρκο της Βόρειας Πίνδου περιλαμβάνονται 11 περιοχές που ανήκουν στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστα-

τευόμενων Περιοχών: «ΦΥΣΗ 2000» (Natura 2000), μία περιοχή χαρακτηρισμένη ως Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, το Όρος Όρλιακας, μία περιοχή χαρακτηρισμένη ως Βιογενετικό Απόθεμα, ο πυρήνας του Εθνικού Δρυμού Πίνδου (Βάλια Κάλντα), 11 Καταφύγια Άγριας Ζωής και ένα Γεωπάρκο, το Γεωπάρκο του Βίκου-Αώου.

Τον ορεινό χαρακτήρα του Πάρκου ορίζουν τα βουνά του Σμόλικα (το δεύτερο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, με υψόμετρο 2.637 μ.), της Τύμφης, του Λύγκου, της Βασιλίτσας, του Μιτσικελίου κ.ά., τα οποία τροφοδοτούν με άφθονα πηγαία νερά χείμαρρους, ρέματα και μεγαλύτερους ποταμούς, με κυριότερους τον Αώο, τον Βοϊδομάτη και τον Βενέτικο. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ορεινές λίμνες του Εθνικού Πάρκου, οι περίφημες Δρακόλιμνες. Πρόκειται για τις νοτιότερες ορεινές λίμνες της Ευρώπης που έχουν απομείνει από την εποχή των παγετώνων, με μεγαλύτερη τη Δρακόλιμνη της Τύμφης σε υψόμετρο 2.050 μ.

Εντυπωσιακό στοιχείο του Εθνικού Πάρκου είναι επίσης τα φαράγγια και οι χαράδρες με κυριότερα το φαράγγι του Βίκου, τη χαράδρα του Αώου στον Νομό Ιωαννίνων και το φαράγγι της Πορτίτσας στον Νομό Γρεβενών. Το φαράγγι του Βίκου αποτελεί τον κυρίαρχο και πιο εντυπωσιακό γεωμορφολογικό σχηματισμό του Εθνικού Πάρκου και αναφέρεται στο Βιβλίο Guinness του 1997 ως το βαθύτερο και στενότερο φαράγγι του κόσμου, με βάθος 900 μέτρα και άνοιγμα που ποικίλει, από 100 έως 1.100 μέτρα. Η θέα προς το φαράγγι είναι μαγευτική, ιδιαίτερα από το χωριό Βραδέτο (θέση Μπελόν) και από το χωριό Μονοδένδρι (θέση Οξυά). Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι επίσης η χαράδρα μέσα στην οποία κυλά ο ποταμός Αώος, καθώς και το βαθύ φαράγγι της Πορτίτσας από όπου κυλάει ο ποταμός Βενέτικος.

Τα πετρώματα της Πίνδου αφηγούνται με τον δικό τους τρόπο την ιστορία της μεγαλύτερης οροσειράς της ελληνικής χερσονήσου. Την ιστορία μιας

αρχέγονης και απέραντης εσωτερικής θάλασσας, τη Θηύος, απομεινάρια της οποίας αποτελεί η Μεσόγειος Θάλασσα. Για το λόγο αυτό, η περιοχή Βίκου-Αώου, χαρακτηρίστηκε ως Γεωπάρκο και έχει ενταχθεί στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων της UNESCO ως Μνημείο Παγκόσμιας Γεωλογικής Κληρονομιάς.

Η βλάστηση στο Εθνικό Πάρκο οφείλει τη σημερινή μορφή της σε μια μακρά πορεία εξέλιξης στον χρόνο, με κύριους παράγοντες τη γεωλογική ιστορία του τόπου, την ιδιαίτερη τοπογραφία, τις κλιματικές συνθήκες, τον ανταγωνισμό των ειδών, αλλά και την ανθρώπινη παρουσία. Οι μεγάλες υψομετρικές διαφορές (από τα 400 μ. έως τα 2637 μ.) συνέβαλαν καθοριστικά στην εξαιρετικά πλούσια ποικιλία φυτών, με είδη τόσο των ευμεσογειακών οικοσυστημάτων στα χαμηλά υψόμετρα και στις προφυλαγμένες από το ψύχος θέσεις, όσο και με είδη προσαρμοσμένα στη σκληρή ζωή που επιβάλλουν το μεγάλο υψόμετρο και η χιονοκάλυψη για μεγάλη διάρκεια του έτους. Η Πίνδος αποτελεί έναν παράδεισο των φυτών, καθώς στην περιοχή φύεται σχεδόν το 1/3 των περίπου 6.500 ειδών που έχουν καταγραφεί έως σήμερα στην Ελλάδα. Επιπλέον, συστηματικές καταγραφές αποδεικνύουν ότι αυτή είναι μια από τις σπουδαιότερες περιοχές για την ελληνική και βαλκανική χλωρίδα.

Στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου έχουν καταγραφεί 291 είδη σπονδυλόζων: 60 είδη θηλαστικών, 186 είδη πουλιών, 30 είδη ερπετών, 14 είδη αμφιβίων και 17 ιθαγενή είδη ψαριών. Μεγαλόπρεπα θηλαστικά όπως η καφέ αρκούδα (Ursus arctos) που διατηρεί στην περιοχή τον μεγαλύτερο πληθυσμό της Ελλάδας, ο λύκος (Canis lupus), το ζαρκάδι (Capreolus capreolus), η βίδρα (Lutra lutra) και το αγριόγιδο (Rupicapra rupicapra balcanica) που επίσης συγκεντρώνει στην περιοχή τον μεγαλύτερο ελληνικό πληθυσμό του, δίδουν ζωή στα δάση και στους απότομους γκρεμούς του Εθνικού Πάρκου. Αρπακτικά πουλιά,

όπως ο χρυσαετός (Aquila chrysaetos), σπάνιοι δρυοκολάπτες, μαυροπελαργοί (Ciconia nigra), είδη των μεγάλων υψομέτρων όπως οι τοιχοδόρμος (Tichodroma muraria) και πολλά άλλα, απαντώνται στο Εθνικό Πάρκο.

Η κοινή πορεία φύσης και ανθρώπου στην περιοχή ξεκινά από τα βάθη των αιώνων. Η πρώτη ανθρώπινη παρουσία χρονολογείται στην παλαιολιθική εποχή (14.000 π.Χ.), όπως φανερώνουν ευρήματα σε φυσικά κοιλάματα βράχων στις όχθες του ποταμού Βοϊδομάτη. Η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής θα αρχίσει από την εποχή του Δεσποτάτου της Ηπείρου (1204) και θα κορυφωθεί την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας (1430-1830). Η ενασχόληση των κατοίκων του Ζαγορίου και του Μετσόβου με το εμπόριο είχε σαν αποτέλεσμα τη συγκέντρωση πλούτου στην περιοχή, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε κυρίως για την ανάπτυξη των οικισμών, τη διευκόλυνση των μετακινήσεων και την πνευματική ανάπτυξη των κατοίκων με την οικοδόμηση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων. Συμπληρώνοντας το έργο της φύσης, συνεργεία μαστόρων από τα χωριά της Κόνιτσας και του Βοίου κατασκευάζουν περίτεχνα αρχοντικά, τοξωτά γεφύρια, μοναδικά μονοπάτια πάνω στο βράχο, τις «σκάλες» κ.ά. Σήμερα εντός του Εθνικού Πάρκου περικλείονται 68 οικισμοί και άλλοι 14 βρίσκονται στα όριά του.

Την ευθύνη για τη διατήρηση και διαχείριση του ιδιαίτερου φυσικού πλούτου του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, και τη διασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης του ανθρώπου με τη φύση έχει αναλάβει ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου-Αώου και Πίνδου ο οποίος ιδρύθηκε το 2002.

* Ο Γιώργος Μερτζάνης είναι Δρ. βιολογίας, εταίρος και επιστημονικός υπεύθυνος της «Καλλιτώας» με διδακτορικό δίπλωμα πάνω στη βιογεωγραφία και οικολογία της καφέ αρκούδας στην Ελλάδα και μεγάλη εμπειρία στην επιστημονική έρευνα από το 1985.

Κάθε φορά που κάποιος κνέος ή νέα του Ζαγοριού διακρίνεται, ξεχωρίζει σ' οποιοδήποτε τομέα της επιστήμης της τέχνης ή σε κάθε είδους δραστηριότητα, χαίρομαι και καμαρώνω απ' την ψυχή μου, σαν να πρόκειται για δικό μου παιδί!

Γιατί αυτοί οι νέοι αποτελούν την ελπίδα μας, την παρηγοριά, στα χέρια του εναποθέτουμε εμείς οι ηλικιωμένοι το Ζαγόρι μας.

Με ιδιαίτερη χαρά βλέπω νέους ανθρώπους να ασχολούνται με τον τόπο μας είτε αρθρογραφώντας, είτε μετέχοντας σε αξιώματα, συνέδρια, επιστημονικές ημερίδες και να διακρίνονται. Αξίζουν συγχαρητήρια στο Θωμά Ράπτη και τη Χαρά Τζαμπούρα για τα εξαιρετικά άρθρα τους στο «Ζαγόρι μας». Γράφοντας στα δύο περιοδικά μας βοηθάμε τον τόπο μας, θυμούμαστε, μαθαίνουν οι νεώτεροι κι έτσι πορεύονται οι γενιές στο Ζαγόρι.

Και δεν επιζητάμε δάφνες λογοτεχνικές ή άλλη καταξίωση. Αυτά τα έχει κατακτήσει ο καθένας με το σπαθί του στην πορεία της ζωής του και το επάγγελμά του...

Ας τους ακολουθήσουν και τόσοι άλλοι που δεν αποφασίζουν από σεμνότητα να κάνουν το πρώτο βήμα.

Τους καρτεράμε σαν το φιλί

Για τους νέους μας καμάρι κι ελπίδα του Ζαγοριού

Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη

της ζωής ο πνιγμένος. Καλές οι θύμησες οι δικές μας των ηλικιωμένων που γεμίζουν τις σελίδες, λίγο πολύ στο ίδιο μήκος κύματος αλλά ας δώσουμε χώρο, βήμα στους νέους, να γράψουν τις ιδέες, τα όνειρά τους, τα δικά τους πρόσφατα βιώματα μοσχαναθρεμένοι κοντά σε μάνες και κυραμάνες, σε νοντάδες και μαντζάτα, γαλουχημένοι με διηγήσεις, τραγούδια, παραμύθια κι ιστορίες από χείλη αγαπημένα σε καιρούς δύσκολους και μέρες ανταριασμένες, σ' άλλη εποχή, μ' άλλες συνθήκες, άλλες ανάγκες, άλλα βιώματα.

Κι είναι υποχρέωσή μας νομίζω ένας καλός λόγος, μια αναφορά σ' ό,τι κάνουν προβάλλοντας τον τόπο μας απ' άλλη σκοπιά κι άλλο δρόμο.

Πολλοί νέοι μας στελεχώνουν τους πολιτιστικούς συλλόγους μας δείχνοντας έτσι το ενδιαφέρον για τις μικρές κοινωνίες των χωριών μας όπως η νεαρή διηγόρος από το Βίκο Ζωή Ιωαννίδου και η Νίκη Λάκκα από τα Άνω Πεδινά που εξελέγησαν στο Δ.Σ. του συλλόγου Ζαγοριτών Αθηνών, η Πετρούλα Βαζιά-

κα Πρόεδρος στον Ανθρακίτη, η Μαρία Κασίμη από το Διπόταμο στο Σύνδεσμο Ζαγορισίων Ιωαννίνων και πολλοί άλλοι που να με συγχωρήσουν που δεν τους αναφέρω.

Καμάρωσα, στις εκδηλώσεις για τα Ελευθέρια της Πόλης μας τις τεκμηριωμένες εισηγήσεις του Χρ. Τσιόδουλου, από το Δίκورφο, όπως και του χαρισματικού Χρήστου Ζαμπακόλα από τη Δοβρά που γύρισε από την Ιταλία φορτωμένος με γνώσεις από τα αρχεία της Βενετίας και την Αφροδίτη Τόμου κόρη της Τσερβαριώτισσας Ντίνας Βλαστού για την απόκτηση διδακτορικού σ' ένα δύσκολο τομέα.

Αλλά και τις διακρίσεις του Στέφανου Κικόπουλου στην τοξοβολία και της Βασιλικής Σουβατζή κόρη της Μαρίνας Ζωρδούμη στη φωτογραφία. Άφησα τελευταίους δύο Πανωσουθενιώτες τον Βασίλη Ζωρδούμη, τον σκοπευτή της Σκοπευτικής Λέσχης Ζαγοριού που στους Μεσογειακούς αγώνες στη Μερσίνη της Τουρκίας πέτυχε νέο ατομικό ρεκόρ και την καλύτερη επίδοση Έλληνα σκο-

πευτή στο εξωτερικό.

Συμπληρώνει είκοσι χρόνια στην Εθνική ομάδα της χώρας μας με πλήθος διακρίσεων, χωρίς καμία διευκόλυνση και προβολή από το Δήμο και το Ζαγόρι.

Ιδιαίτερα αξίζει να αναφερθεί κανείς στον νέο τούτο επιστήμονα Αναστάσιο Π. Τσουμάνη που πριν καλά καλά τελειώσει τις σπουδές του, τεταρτοετής φοιτητής στο τμήμα ηλεκτρονικών μηχανικών του Μετσοβίου Πολυτεχνείου, συμμετείχε στην κατασκευή αυτοκινήτου και περιόδευσε σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ολλανδία μάλιστα βραβεύτηκε η ομάδα του παίρνοντας το κύπελο «ομαδικού συνεργατικού πνεύματος».

Τους συγχαίρουμε όλους και τους καρτερούμε μ' ανοιχτή αγκαλιά σ' όποιο τομέα το Ζαγόρι τους χρειασθεί. Ας το αναζωγονήσουν με τις ιδέες τους ας το θερμάνουν με τα νιάτα τους, ας το δυναμώσουν με την ορμή τους γιατί αυτοί αποτελούν την συνέχεια την ποθητή. Τότε μόνον υπάρχει ελπίδα να ξανανθίσει το «φιλόμουσον Ζαγόριον» που όλοι καρτεράμε και δεν βλέπουμε!...

Γιατί, αργεί, αργεί πολύ να ρθει, τόσο που εμείς οι μεγάλοι σκιαζόμαστε, μη δε προλάβουμε να το δούμε!

Η φιλόξενη αίθουσα της ΕΗΜ γέμισε γ' άλλη μια φορά για την Ερμηνεία. Σε μια φιλολογική βραδιά αφιερωμένη από την Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στο λογοτεχνικό έργο της με θέμα «Για να θυμόμαστε» τον τίτλο ενός δικού της διβλίου.

Κι ήταν ξεχωριστή κι ιδιαίτερη η βραδιά και γιατί η τιμώμενη υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη της Στέγης και ο Πρόεδρός της τα τελευταία χρόνια, αλλά και γιατί έγινε η αγγελία της επίσημης θέσπισης «Υποτροφίας Ερμηνείας Αθ. Φωτιάδου». Κι ήταν όλοι εκεί, αρχές, συνεργάτες, φίλοι, συγγενείς και τα «Κρυσταλλάκια» της.

Ο Πρόεδρος της Στέγης κ. **Στέφανος Ντόθας** αναφέρθηκε στην προσωπικότητα και στο έργο της τιμώμενης με μεστό λόγο.

Ακολούθησε η αγγελία θέσπισης υποτροφίας «Ερμηνείας Αθ. Φωτιάδου» από την Παθολογοανατόμο γιατρό κ. **Κατερίνα Ζιώγα**, αναδεχτή της, η οποία διάβασε το σχετικό έγγραφο.

Σύμφωνα μ' αυτό η κόρη της **Άντα Φωτιάδου**, διευθύντρια της Ψυχιατρικής του Νοσοκομείου Χατζηκώστα, θέλοντας να υλοποιήσει παλιά επιθυμία της μητέρας της, παρεχώρησε ένα κατάστημα στην πόλη για την δημιουργία ιδρύματος με την επωνυ-

Φιλολογική βραδιά προς τιμήν της...

Τεράστιο το έργο που άφησε η Ερμηνεία Φωτιάδου...

Θέσπιση υποτροφίας στη μνήμη της

Γράφει η ΕΛΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ-ΔΟΥΒΛΗ

μία «Ίδρυμα Ερμηνείας Φωτιάδου». Σκοπός του ιδρύματος η υποτροφία ενός φοιτητή της Νομικής από το αγαπημένο της Συρράκο, την πατρίδα της. Μια γενναία πράξη προσφοράς κι αλληλεγγύης στους δύσκολους καιρούς που περνάμε.

Κι αυτή δίπλα στην άλλη στο Ζαγόρι. Γιατί αξίζει να αναφερθεί ότι πριν χρόνια η ίδια δημιούργησε ίδρυμα για τη μνήμη του πατέρα της με την επωνυμία «Ίδρυμα Αθανασίου Φωτιάδη» και σκοπό την χορήγηση υποτροφίας σε φοιτητή της Ιατρικής από τα Άνω Πεδινά, πατρίδα του γιατρού, αγαπημένη. Γενναίες πράξεις από ανώτερους ανθρώπους.

Παράδειγμα προς μίμηση. Η ευποιΐα που συνεχίζει να ανθεί στην Ήπειρο. Κάθε έπαινος είναι φτωχός γι' αυτή τη μεγαλωσύνη της ψυχής! που κατασυσκίνησε.

Ακολούθησε η εισήγηση της κ. **Άννας Δερέκα**, ποιήτριας και δημοσιογράφου, με τον ωραίο λόγο της «Περιουλλέγοντας το ουσιώδες, λάμπει η χειρονομία».

Κύριος ομιλητής ο χειμαρώδης κ. **Σπ. Εργολάθος** και θέμα «Ερμηνεία Φωτιάδου, η αρχόντισσα της παράδοσης του ταξιδιού και της δράσης».

Η φιλόλογος κ. **Λένα Γιωδά-νη-Γκίκα**, έφορος λογοτεχνίας της Στέγης, ανέπτυξε το λογοτεχνικό έργο της τιμώμενης. Την ανάγνωση κειμένων από το έργο της Ερμηνείας ανέλαβε η γνωστή δασκάλα **Ελένη Οικονόμου-Κατσανάκη** έφορος εικαστικών της Στέγης.

Κατασυγκινημένη η κόρη της Άντα Φωτιάδου κάλεσε τους παρευρισκόμενους στην διπλανή αίθουσα για ένα κρασάκι στη μνήμη της που αποδείχτηκε πλούσια δέξισση.

Όσα να πει κι όσα να γράψει κανείς για την Ερμηνεία Φωτιάδου είναι φτωχά και λίγα. Γιατί το έργο της είναι τεράστιο.

Κι όσο ξεμακραίνει ο χρόνος, τόσο μπορεί κανείς με νηφάλιο και ψύχραιμο βλέμμα να το αποτιμήσει. Γιατί, η Ερμηνεία έκανε την πολυπολιτισμικότητα πράξη

πριν ακόμα επικρατήσει ο όρος. Γιατί, μόνη αυτή και γυναίκα άλλης εποχής κι άλλης τάξης, τόλμησε ν' αναλάβει έργο «εκπολιτιστικό» θα έλεγα.

Με μόνα εφόδια το όραμα της προσφοράς, την λατρεία στη βιώμενη παράδοση και την αγάπη προς τους νέους του χωριού, της επαρχίας της φτωχής τους αταξιδευτους, και μάλιστα εκείνους που δεν είχαν ούτε στα όνειρά τους την δυνατότητα να ταξιδέψουν έξω απ' την Ελλάδα.

Και ίδρυσε τον «Ηπειρωτικό Λαογραφικό Όμιλο Κρυστάλλης». Και ταξίδεψε με τα «Κρυσταλλάκια», τα παιδιά της, όπως έλεγε, σ' όλη τη γη. Γιατί τίποτε και κανένα εμπόδιο δεν σταματούσε την Ερμηνεία. Κι η γαλανόλευκη κι η φουστανέλα σκορπούσαν ρίγη συγκίνησης σ' όλη την Ευρώπη, την Αφρική, την Αμερική, την Ασία, την Αυστραλία.

Κι έδωσε έτσι την ευκαιρία σε πολλούς νέους ανθρώπους να γνωρίσουν άλλους τόπους κι άλλους πολιτισμούς. Είχε και φίλους πιστούς κι αφοσιωμένους στο όραμά της, που στο διάβα των χρόνων στελέχωσαν τα συμβούλια της και ενστερνίσθηκαν τις ιδέες και τα παράτολμα όνειρά της. Κι αυτοί, οι «Λευκασμένοι» χορευτές, τα Κρυσταλλάκια, που μαζί της έμαθαν τον κόσμο κι εμείς οι συνοδοιπόροι, φίλοι και συνεργάτες, βρεθήκαμε για άλλη μια φορά εκεί. Για να την θυμηθούμε, να την ευχαριστήσουμε, να την τιμήσουμε.

Την Ερμηνεία, την παράτολμη, την πολυταξιδεμένη, την πολυγραφότατη και πολυβραβευμένη, την Ερμηνεία της έρευνας, της περιπέτειας, της προσφοράς και πάνω απ' όλα την πρέσβειρα της Ελληνικής Παράδοσης.

Και πάντα δίπλα της και μπροστά, με τον καλό το λόγο κι ανοιχτό το πορτοφόλι ο σύζυγος, ο καλότατος Ζαγορισίος γιατρός ο Πανωσουθενιώτης αείμνηστος Αθανάσιος Φωτιάδης.

Υπάρχουν στη ζωή απώλειες που μας φτωχαίνουν. Κι η απώλεια της Ερμηνείας είναι μία απ' αυτές.

Το χορευτικό συγκρότημα του Συλλόγου Ηπειρωτών Παιανίας Αττικής, που συμμετείχε σε πολλές εκδηλώσεις Ηπειρωτών στο Λαύριο, στο Δήμο Παιανίας, με αποκορύφωμα στην εκδήλωση της Πανηπειρωτικής Ομοσπονδίας Ελλάδος στο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, στην οποία και βραβεύτηκε.

Στο κέντρο της φωτογραφίας καθιστός ο Πρόεδρος του Επιμορφωτικού Συλλόγου Ηπειρωτών Παιανίας Κων/νίνος Νούλης από το Μονοδένδρι.

Σάββας Θεοδώρου

ΕΞΕΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Εισαγωγικά

Στο προηγούμενο τεύχος του Νοεμβρίου, (σελίδα 8), δημοσιεύουμε με επίτιτλο «Ξένες δημοσιεύσεις», γραπτό του καθηγητή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Γρ. Αυδίκου, με τίτλο «Τα πικραμύγδαλα του Σεπτέμβρη», όπου αναφερόμενος στη θλίψη που φέρνει ο Σεπτέμβρης στα έρρημα χωριά μας, μιλάει «Για τη μοναξιά του μικρού Δημοσθένη» και τα αναπάντητα ερωτήματα που αφορούν στην Ελληνική περιφέρεια (από κείμενο του γνωστού δημοσιογράφου Γιώργου Σταματόπουλου, το οποίο και αναδημοσιεύουμε στο τεύχος τούτο σχεδόν ολόκληρο).

Τα μάτια του μικρού Δημοσθένη, που βλέπει τους θερινούς φίλους του να τον εγκαταλείπουν μόνο του σ' ένα χωριό της ορεινής Κορινθίας, σου σφίγγουν την καρδιά. «Μείνετε λίγο ακόμη» φωνάζουν τα παιδικά μάτια, «τι θα κάνω μόνος μου στο χωριό;». Αλλά η ψυχρή ανάγκη δεν καταλαβαίνει από συναισθήματα: κόβει τη *θεικότητα* του παιδικού παιχνιδιού αγέρωχη για τη δύναμή της (η ανάγκη!).

Σκύβει το κεφαλάκι του ο Δημοσθένης, τρέχουν τα δάκρυα, η

που ζουν σε πόλεις μεγάλες, με παιχνίδια, με αθλήματα με παιδιά. Περισσότερα από ένα!

Ένα μεγάλο παράπονο κουβαλά και η ματιά της περιφέρειας, της πανέμορφης, παντέρμης ελληνικής φύσης, του εγκαταλειμμένου, περιφρονημένου, λοιδορημένου από τις κυβερνήσεις ορεινού όγκου. Περιοχές που ζωντανεύουν το καλοκαίρι από τις παιδικές φωνές και αρχές Σεπτεμβρίου βυθίζονται στη σιωπή τους, στον μαρασμό τους:

Ο μικρός Δημοσθένης τούτα τα χρώματα ζηλεύει, όμως, γιατί οι γονείς των φίλων του έφυγαν από τούτη την ερημιά και πήγαν εκεί που υπάρχουν παιδιά, που υπάρχει ζωή.

Είναι αβάσταχτη η μοναξιά του Δημοσθενάκου, όπως αβάσταχτη είναι και η ελαφρότητα του ελληνικού κράτους στην πολιτική της *αποκέντρωσης*. «Είστε οι ακρίτες του Ελληνισμού», κρίζουν τα φερέφωνα της πολιτικής, «φυλάττετε Θερμοπύλες» και λοιπές εθνικολυρικές, εθνικοεπικές μπαρούφες. Και η μοναξιά εξαπλώνεται

στα όρη της χώρας, στα χωριά αυτών των ορέων.

Δεν υπάρχει ώριμη και γοητευτική πολιτική για τούτα τα χωριά, εξ ου και η παρακμή, η ερημία, η εγκατάλειψη. Οι ελληνικές κυβερνήσεις κατέχουν τα πρωτεία του τσαρλατανισμού και της ανωριμότητας: δεν είναι σε θέση να δουν ποτέ το παράπονο στα μάτια του μικρού Δημοσθένη, τούτα τα μάτια δεν προσφέρουν σπουδαία πράγματα στην ανάπτυξη (τρομάρα μας, μάλλον τρομάρα τους!).

Γ. Σταματόπουλος
«Εφ. Συν.» 9/9/13

ΕΝΑ ΑΘΗΣΑΥΡΙΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

Συνομιλία με άγνωστον τέως εχθρό

Επίκαιρο λόγω εορτών το διήγημα του Ηλία Βενέζη. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ταχυδρόμος» του Λευκία και του Στρατή Μυριθήλη την Πρωτοχρονιά του 1931. Τότε πραγματοποιήθηκαν στην Λέσβο δημόσιες κοινωνικές εκδηλώσεις με συμμετοχή Τούρκων. Γράφει ο «Ταχυδρόμος»: «Οι Τούρκοι και οι Έλληνες αθλητές του ποδοσφαίρου, ας δώσουν την πρώτη και καλύτερη κλωτσιά στο καθημαγμένο παρελθόν, που πρέπει να σθήσει για πάντα». Ο Ηλίας Βενέζης στο καθημαγμένο παρελθόν, που πρέπει να σθώσει για πάντα». Ο Ηλίας Βενέζης δεν επισκέφτηκε ποτέ το Αϊδαλί και το πατρικό του σπίτι, που το είδε μόνο σε φωτογραφίες. Επίκαιρο το διήγημα και για τους ξενιτεμένους μας για να ξυπνήσει τον νόστο. Επίκαιρο το διήγημα για να δώσουμε μια κλωτσιά «στο καθημαγμένο παρελθόν».
Το «Ζ μας»

Ηλίας Βενέζης. Σκίτσο του Αντώνη Πρωτοπάτη, εφημ. «Ταχυδρόμος», 1-1-1931

– Κύριε, θα είχατε την καλωσύνη...

– Ορίστε, κύριε.

– Θε μπορούσα να βρω ένα φαρμακείο... επώς το λένε, πώς το λένε...

Τα μεγάλα, παιδιάτικα, εφκραστικά μάτια ψάχνουν τον αέρα να το βρουν.

– ... Ένα φαρμακείο, να –όλο... πώς το λένε;...όλο ανοιχτό.

Απ' τα πολλά καταλαβαίνω πως ζητείται ένα διανυκτερεύον φαρμακείο. Είναι βράδυ, επαύριον των Χριστουγέννων, η σκηνή στα «Ολύμπια».

– Τι θέλετε;

– Θάθελα... ένα ασπιρίνη. Μου πονεί το κεφάλι.

Στο τραπέζι μας, ένας φίλος έχει ασπιρίνη. Του δίνουμε μία.

– Ξένος είσθε, κύριε;

Υποθέτως πως θα πρόκειται για κανέναν βερτάμπλ ρωμιό, που είναι ντυμένος κουστούμι σπορ, έχει σημπαθητικώτατη μορφή και μόλις ενθυμείται μεταξύ αγγλικής ή γαλλικής και ολίγην τινα ελληνική.

– Ξένος είσθε, κύριε;

– Ναι, είμαι Τούρκος κύριε.

– Α! Τούρκος!

ματία.

Πιάνουμε κουβέντα. Ήρθε με την τουρκική ομάδα που έπαιξε με τον «Άρη». Φοιτητής – κάτι τέτοιο. Δεν παίζει φουτ μπωλ. Είναι κωπηλάτης στις λεμβοδρομίες. Τρελλαίνεται για τη θάλασσα.

– Εσείς εδώ, νησιώτες, θα μας ξεπερνάτε βέβαια, στη θάλασσα. Θάχετε πλαζ, θάχετε ωραίες βάρκες, θάχετε ομίλους αποκλειστικά για σπορ στη θάλασσα, ε;

– Βέβαια, βέβια, πως... Η μουσική παίζει ένα ταγκό του τελευταίου ταχυδρομείου. Ο μικρός κύριος προσηλώνεται και παρακολουθεί με κινήσεις του κεφαλιού το σκοπό, σφυρίζει σιγανά και διακριτικά.

– Τι ωραίο πράγμα που είναι η μουσική ε; Δε συμφωνείτε; με ρωτά.

– Απολύτως, απολύτως.

– Πρώτη φορά έρχεστε στη Μυτιλήνη;

– Που βγαίνω έξω, ναι. Αλλά ένα σωρό φορές ταξιδεύοντας για το εξωτερικό την χαίρομαι απ' το βαπόρι. Παρακαλούσα να μ' αφήσουν να βγω. Όχι! όχι! Έτσι και στον Πειραιά δεν επιτρέπεται. Έχεις βίζα. Δεν είχα βίζα. Τότε και γω λέω – μωρέ θα βγω! Κάνω, που λέτε το ρωμηό, λέω: τον πρώτο πόλισμαν που θα δω στο κουμέρκι θα του πω, καλημέρα σας – έτσι θα καταλάβει πως είμαι ρωμηός. Αλλά δε βαριέστε! Μ' έπιασαν. Μα, αλήθεια, διακρίνονται από τίποτα.

Φυσικά από τίποτα δε διακρί-

νεται. Του το βεβαιώνω.

– Και δε μου λέτε, πού μάθατε τόσο καλά ελληνικά;

– Μα είμαι από τη Σμύρνη. Παιδάκια όλο με δικούς σας παίζαμε.

– Α, γι' αυτό;

– Ξέχασα να σας ρωτήσω, λέει πάλι ο μικρός κύριος. Τι γιορτή έχετε σήμερα και χτες.

Χριστούγεννα.

Χριστούγεννα; Μα εγώ το λογάρισα, είνε ύστερα από δεκατρείς μέρες. Έτσι δεν είνε;

– Ω, μα δεν έχουμε πια το παλιό ημερολόγιο! Αλλάξαμε.

– Α, έτσι; Και γω είχα χάσει το νου μου να λογαριάζω –σαν πήραμε το γράμμα του «Α...».

Χριστούγεννα λοιπόν! Καλές γιορτές.

– Ευχαριστώ.

– Αλλάξαμε και μες το ημερολόγιό μας. Δεν έχουμε πια χίλια τακόσα τόσα...

– Και σεις αλλάξατε σ' όλα. Έχετε και τον πολιτικό γάμο, ακόμα.

– Σεις δεν έχετε;

– Όχι.

Τον ρωτώ για τη Σμύρνη. Αν το τάδε και τάδε μέρος που είχαν καεί ξαναχτίστηκαν, τι έγιναν τα ερείπια – οι μεγάλοι θεόρατοι τοίχοι που κρέμου-

νταν στο τάδε μέρος, λεπτομέρειες σημαδιακές που μπορεί να τις ξαίρει μόνο ένας που είδε τη Σμύρνη μετά την καταστροφή. Ο νέος κύριος απορεί.

– Πού τα ξέρετε εσείς αυτά;

– Α, έτυχε να τα δω, του λέω, πολεμώντας να ξεφύγω μια συγκεκριμένη απάντηση. Μα το παιδί επιμένει. Αναγκάζομαι να του το πω.

– Έμεινα δεκατέσσερες μήνες στα εργατικά τάγματα.

– Α, αλήθεια!

Το χαρούμενο χαμόγελο σβύνει ξαφνικά απ' τα χείλια του παιδιού. Με κοιτάζει πολλή ώρα, σιωπηλά.

– Α! έτσι... λοιπόν... Prisonnier de guerre... (αιχμάλωτος πολέμου).

– Ναι, έτσι...

– Πάλι μένει σιωπηλό. Κάτι γυρίζει μες το μυαλό μου – το καταλαβαίνω. Έπειτα με κοιτάζει μες τα μάτια, ξανά.

– Δηλαδή.... μπορούσε να σας είχα σκοτώσει;

– Μπορούσε.

– Και σεις εμένα...

– Και σας, εγώ.

– Μα μήπως αυτό το θελήσαμε, εμείς; λέει πάλι και δείχνει εμένα και κείνον.

Μα όχι, βέβαια εμείς οι δυο δεν το θελήσαμε.

Του κερνάμε απ' το τραπέζι μας ένα ούζο. Το δέχεται με τόσο χαρά – τρεισήμισι δραχμές. Βλέπω τη χαρά αυτή σα με κοιτάζει να μου ευχηθεί.

– Στην υγιά σας.

– Στην υγιά σας.

Μας προσκαλεί να πάμε την άνοιξη, στη Σμύρνη. Μα πρέπει νάρτετε.

– Θάρτουμε.

Ήρθε η ώρα να φύγει. Μου σφίγγει το χέρι θερμά.

– Καλή νύχτα αγαπητέ μου φίλε.

– Καλή νύχτα, φίλε μου.

Θέλησα να τον πω με το μικρό του όνομα. Μα θυμήθηκα πως δεν είχαμε πει τα ονόματά μας. Κι όταν έφευγε ακόμα, πάλι δεν τον ρώτησα. Τι χρειάζονταν;

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΤΟΥ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟΥ

Για τη σύγχρονη λαογραφία ο χρόνος τον προεπιστημονικό τρόπο σκέψης είναι κάτι συγκεκριμένο. Έννοιες που είχαν σαφώς πιο συγκεκριμένο δηλαδή περιεχόμενο συνδεδεμένο με την γεωργία και τον αγώνα για την επιβίωση απ' αυτό που διαθέτουν σήμερα. Σ' αυτή ακριβώς την αντίληψη εντάσσονται και τα πρωτοχρονιάτικα έθιμα των εκδηλώσεων του Δωδεκαημέρου. Και να πως τα παραθέτει η λαογράφος **Άλκης Κυριακίδης-Νέστορος** στο απόσπασμα από το βιβλίο της «Οι Δώδεκα μήνες – Τα λαογραφικά».

Τα έθιμα της Πρωτοχρονιάς μπορούμε να τα διακρίνουμε σε δυο κατηγορίες: αυτά που συνδέονται με την έννοια του τέλους κι αυτά που συνδέονται με την έννοια της αρχής.

Το τέλος δηλώνεται με την κατάλυση της καθιερωμένης τάξης. Όλα γυρίζουν τα πάνω κάτω: οι ελεύθεροι γίνονται δούλοι και οι δούλοι ελεύθεροι· οι γυναίκες γίνονται άντρες και οι άντρες γυναίκες (μεταμφιεζόμενοι, φυσικά)· ο λαός εμπνέει τους άρχοντες και γενικά επικρατεί ασυδοσία. Τα πάντα καταρρέουν. Αυτό, άλλωστε, σημαίνει τέλος.

Η αρχή, αντίθετα, δηλώνεται με την αποκατάσταση της τάξης και των καθιερωμένων σχέσεων. «Κάθε κατεργάρης στον πάγκο του», λένε (η μεταφορά από το κάτεργο, φυσικά). Για να τονιστεί η επαναφορά στην τάξη, οι άνθρωποι ανταλλάσσουν μεταξύ τους δώρα και ευχές· αυστηρά καθορισμένα δώρα και ευχές για την κάθε περίπτωση. Μ' αυτόν τον τρόπο ορίζονται ξανά και επιβεβαιώνονται οι καθιερωμένες σχέσεις: άντρες προς γυναίκες, παιδιά προς γονείς, υποτέλειες προς άρχοντες. Κι ακόμα: οι βαφτιστικοί προς τους νονούς, συμπεθέροι προς συμπεθέρους, κουμπάροι προς κουμπάρους κ.τ.λ.

«Γεροσύνη, καλοσύνη και πολλά μπερεκέτια»

Μπροστά σε μια καινούργια αρχή, εκείνο που επίσης προσπαθούν οι άνθρωποι να εξασφαλίσουν είναι η ευτυχία τους. Για μας, σήμερα, που ζούμε μέσα σ' αυτόν τον πολυσύνθετο κόσμο, όπου κανείς δεν ξέρει τι ακριβώς είναι ή πού ακριβώς ανήκει, το τι είναι η ευτυχία, είναι ασφαλώς πολύ δύσκολο να καθοριστεί.

Για τον αγρότη όμως της προ-βιομηχανικής εποχής τα πράγματα ήταν πιο απλά: ευτυχία ήταν η καλή

σοδειά, που θα τον γλίτωνε από το καθημερινό φάσμα της πείνας, η καλή υγεία και η καλή καρδιά. Αυτή ήταν και η συνηθισμένη ευχή της Πρωτοχρονιάς: «Γεροσύνη, καλοσύνη και πολλά μπερεκέτια» (δηλαδή, αφθονία αγαθών).

Οι συμβολικές λέξεις και πράξεις που αποσκοπούν στο να εξασφαλίσουν –για την κάθε οικογένεια χωριστά, αλλά και για την κοινότητα στο σύνολό της– την ευτυχία για την καινούργια χρονιά είναι πολλές, πάρα πολλές, γιατί κάθε τόπος έχει τις δικές του.

Στη λαογραφική βιβλιογραφία τις βρίσκει κανείς συγκεντρωμένες στο λήμμα «ευστηριακά έθιμα» (δηλαδή, έθιμα που θέλουν να εξασφαλίσουν την ευετηρία, την καλοχρονιά). Επειδή όμως οι άνθρωποι ξέρουν πως, ό,τι κι αν κάνουν αυτοί, τον τελευταίο λόγο τον έχει πάντοτε η θεά Τύχη – ή όπως αλλιώς θέλει να την ονομάσει κανείς– γι' αυτό, στο κατώφλι του καινούργιου χρόνου, προσπαθούν, επίσης, να μαντέψουν το μέλλον και να δοκιμάσουν την τύχη τους. Μαζί, λοιπόν, με τα ευετηριακά έθιμα, στο χρονικό σημείο της πρωτοχρονιάς τοποθετούνται και οι μαντικές πράξεις και τα τυχερά παιχνίδια.

Ρωμαϊκή καταγωγή του Δωδεκάμερου

Τα ελληνικά έθιμα του Δωδεκάμερου, όπως μας έχει δείξει η ως τώρα έρευνα, έχουν –τα περισσότερα– την καταγωγή τους στις ρωμαϊκές γιορτές αυτής της περιόδου, οι οποίες είχαν ήδη ενσωματώσει πολλά από τα στοιχεία της αρχαίας ελληνικής λατρείας, αλλά και πολλά έθιμα της Ανατολής. Οι ρωμαϊκές γιορτές που εντοπίζονται στις χειμερινές τροπές του Ήλιου (δηλαδή, τέλη Δεκεμβρίου – αρχές Ιανουαρίου) είναι οι εξής:

α) τα Σατουρνάλια (μεταξύ 17-23 Δεκεμβρίου) ήταν γιορτή προς τιμή του θεού Saturnus (αντίστοιχου με τον Κρόνο των Ελλήνων),

β) το «Γενέθλιον του Αητήττου Ηλίου» (dies natalis invicti solis),

γ) η Πρώτη των Καλενδών (δηλαδή, η πρώτη Ιανουαρίου), κατά την οποία γινόταν η εγκατάσταση των καινούργιων πολιτικών αρχών της Ρώμης, και

δ) τα Vota Publica (δηλαδή, οι δημόσιες ευχές), στις 3 Ιανουαρίου, οπότε οι ύπατοι ορκίζονταν στο λαό να φυλάξουν τους νόμους και να κυβερνήσουν δίκαια.

Ειδωλολατρικά έθιμα ενσωματώνονται στις χριστιανικές γιορτές

Η χριστιανική εκκλησία πήρε από την αρχή, όπως ήταν φυσικό, έντονα εχθρική στάση απέναντι στις ειδωλολατρικές αυτές γιορτές. Επειδή όμως είδε ότι τα έθιμα που ήταν συνδεδεμένα μαζί τους – όπως λ.χ. οι μεταμφιέσεις, τα τυχερά παιχνίδια, η εκλογή βασιλιά των Σατουρνάλιων, οι μαντικές ενέργειες και η κάθε λογής ασυδοσία –ήταν βαθιά ριζωμένα στη ζωή του

Της Λαογράφου Άλκης Κυριακίδης-Νέστορος

λαού, ο οποίος δεν ήταν καθόλου διατεθειμένος να τα αποχωριστεί, έκανε τότε το μεγάλο ιστορικό συμβιβασμό της: τοποθέτησε στη θέση των ειδωλολατρικών γιορτών τις δικές της μεγάλες επετείους, τα Χριστούγεννα, τη γιορτή του Αγίου Βασιλείου και τα Φώτα. Και επέτρεψε –ή, καλύτερα, ανέχτηκε– να εσματοωθούν σ' αυτές τα πατροπαράδοτα λαϊκά έθιμα αυτής της περιόδου. Η ίδια μάλιστα η εκκλησία ευνόησε ορισμένες ταυτίσεις, όπως λ.χ. του Μίθρα με το νεογέννητο Χριστό και του βασιλιά των Σατουρνάλιων, εφόρου των τυχερών παιχνιδιών, με το Μέγα Βασίλειο (μέσα από την παρετυμολογία Βασίλης – βασιλιάς).

Έτσι, στα νεοελληνικά λαϊκά έθιμα, ο Αϊ-Βασίλης, σεπτός ιεράρχης της Εκκλησίας, έχει αποχτήσει και μian άλλη παράξενη ιδιότητα, να φανερώνει στους ανθρώπους την τύχη τους: απόδειξη το φλουρί της βασιλοπιτάς, αλλά και ένα σωρό άλλες μαντικές πράξεις που εντοπίζονται τη μέρα της γιορτής του και παικίλλουν από τόπο σε τόπο. Στην Κύπρο λ.χ. το βράδυ της παραμονής του Αγίου Βασιλείου παίρνουν κλαδιά ελιάς, κόβουν τα φύλλα τους και παίζουν, όπως λένε, «τον Αϊ-Βασίλη», καθισμένοι μπροστά στη φωτιά. Ρίχνουν, ο ένας μετά τον άλλον, στη φωτιά ένα φύλλο ελιάς και λένε: «Αϊ Βασίλη βασιλιά, που ξουσιάζεις τον τουνιάν, δείξε και φανέρωσε αν μ' αγαπά» (ο τάδε ή η δεινά). Και παρατηρούν τις κινήσεις του φύλλου μέσα στη φωτιά. Ζωηρή κίνηση σημαίνει ζωηρή αγάπη, αδύναμη κίνηση σημαίνει αδύναμη αγάπη, κάμψιμο χωρίς κίνηση, καθόλου αγάπη. Στην Σκύρο μαντεύονται αλλιώς. Το πρωί του Αγίου Βασιλείου πάνε στο σταύλο κι αφού βάλουν τα βόδια να πρωτοπατή-

σουν σε σίδερο, για να είναι σιδερένια όλο το χρόνο, περνάνε ύστερα τη βωδόκλαρα (βοϊδοκουλούρα, δηλαδή, που ζυμώνουν επιτήδες για τα βόδια αυτή τη μέρα) απ' το κέρατο του βοδιού. Καθώς τινάζει αυτό το κεφάλι του, για να ελευθερωθεί, πέφτει η κουλούρα. Ανάλογα με το πώς θα πέσει, μπρούμυτα, ίσια ή όρθια, μαντεύονται αν η σοδειά θα 'ναι καλή για το κριθάρι, το σιτάρι ή το λαθούρι. Έπειτα δίνουν τη μισή κουλούρα να τη φάει το βόδι και την άλλη μισή ο παραγιός ή ο βοσκόκος.

Τα κάλαντα

Στα ευετηριακά έθιμα που θέλουν να εξασφαλίσουν την ευτυχία και την καλοχρονιά, ανήκουν και τα κάλαντα. Τραγουδώντας από σπίτι σε σπίτι, τα παιδιά μοιράζουν σε όλες τις οικογένειες του χωριού τις ευχές για την καλοχρονιά και παίρνουν βέβαια, κάτι για τον κόπο τους. Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική Calendae, που σημαίνει την πρώτη του μήνα. Στους ελληνικούς τόπους κάλαντα τραγουδούν τα παιδιά την παραμονή των Χριστουγέννων, την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, και την παραμονή των Φώτων. Σε παλιότερες εποχές όμως φαίνεται πως –στα χωριά τουλάχιστον– δεν τραγουδούσαν και τις τρεις παραμονές, αλλά μόνο τη μία. Αργότερα, με το φαινόμενο της συσώρευσης, τόσο συνηθισμένο στο λαϊκό πολιτισμό, επεκτάθηκε το έθιμο και στις τρεις γιορτές. Άλλωστε, τα σημερινά κάλαντα δεν είναι λαϊκά· έχουν λόγια καταγωγή, χωρίς αυτό να σημαίνει, βέβαια, ότι δεν προσαρμόστηκαν στα λαϊκά πρότυπα.

Κώστας Παπαρούνας «Χίλια Χρόνια και μια μέρα»

Εκδόσεις Γαβριηλίδη

Αθήνα 2013

Ευτυχής συγκυρία γεγονότων, με έφερε στην ευχάριστη θέση να δώσω για δημοσίευση την βιβλιοκριτική του συναδέλφου μου και παιδικού μου φίλου, Δημητρίου Κ. Μακρή, για την ποιητική συλλογή του Κώστα Παπαρούνα, «Χίλια Χρόνια και μια μέρα».

Δική μου ήταν η επιθυμία για δημοσίευση του κειμένου. Στην επίμονη απαίτησή μου, συναίνεσαν και οι δύο πλευρές και θα χαρούμε σήμερα τον εύστοχο κάλαμο του κρίνοντος και το μόχθο του δημιουργού.

Αγαπητοί μου και οι δύο.

Ο Δημήτριος Κ. Μακρής, καταξιωμένος φιλόλογος και φιλομαθής από τα παιδικά του χρόνια.

Ο Κώστας Ελ. Παπαρούνας υπήρξε μαθητής μου στις γυμνασιακές και λυκειακές του σπουδές και λαμπρός φοιτητής στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και μετά στη Γλασκώβη (ΚΥ) για τα περαιτέρω (διδασκτορικό κ.λ.π.). Σήμερα προσφέρει τις ιατρικές του υπηρεσίες ευδοκίμως στην πόλη των Ιωαννίνων.

Κλείνω το σημειώμά μου μ' αυτές τις επισημάνσεις και παραδίδω τη σκυτάλη στον φίλτατό μου Δημ. Κ. Μακρή, ρέκτη του λόγου, βαθιά στοχαζόμενο και άτομο με ευθυκρισία και αντικειμενικότητα.

Τάκης Τάγκας
Ιωάννινα

N. Σμύρνη, 15-11-2013

Κύριε Παπαρούνα,

Διάβασα τα ποιήματά σας «Χίλια Χρόνια και μία μέρα», μονορούφι, πάνω από έξι φορές. Κάποια, ξεχωριστά, πλειότερες.

Το αντίτυπό μου το πρόσφερε ένας λαμπρός φιλόλογος, ο παιδικός μου φίλος και συμμαθητής, κ. Δημήτριος Τάγκας, όταν συναντηθήκαμε μεσοκαλοκαίρι στο Ζαγόρι. Σε τηλεφωνική επικοινωνία, πιο πριν μου είχε διαβάσει κάμποσα και με είχε προϊδεάσει. Επειδή ήξερε την αγάπη μου για εκλεκτά κείμενα, θέλω την άποψή σου έστω και ακουστικά, μου είπε. Καταγράψω από μνήμης όσα του είπα, πάνω κάτω. Καθαρός στίχος, ελλειπτικός λόγος, εξομολογητικός και κάπου κάπου αποφθεγματικός. Κάθε ποίημα αυθύπαρκτη σύνθεση, μια υπόθεση, μια τραγωδία. Πολύ πόνος στάζει κάθε κείμενο.

«Στάζει τη μέρα, στάζει στον ύπνο μνησιπήμων πόνος (η φράση από τον Αγαμέμνονα του Αισχύλου στον Τελευταίο Σταθμό του Γ. Σεφέρη). Μου ξαναδιάβασε καναδυό σε άλλη επικοινωνία. Θέλω να ακούσεις, επέμενε, είναι θησαυρός! Μη με σκοτίζεις, απάντησα. Είναι σαν τις αιχημηρές – κοφτερές πέτρες που κατρακυλάνε και σε κόβουν. Είναι χαλιάς... που σε παρασέρνει.

Και τώρα μετά την ανάγνωση, δεν άλλαξα και πολύ γνώμη. Πείστηκα περισσότερο για τη στιβαρή, σοβαρή, σημαίνουσα παρουσία-είσοδό σας στο χώρο της Ποίησης, με αποθέματα (σοδειά) και οπλισμό, σαν έτοιμος από καιρό.

Εισαγωγικό στη συλλογή όλη το Προλογικό Μαγικό δωμάτιο. Η ποίηση έχει στ' αλήθεια μαγικό χαρακτήρα. Κάποιοι μπαίνουν ή διαβάζουν από περιέργεια. Κάποιοι ευχαριστιούνται, γιατί ανακαλύπτουν κομμάτια του εαυτού τους κι εδώ στα Χίλια χρόνια βρίσκει κανείς πολλά. Άλλοι παίρνουν αφορμές για προεκτάσεις, αναγωγές. Τα ποιήματά σας δίνουν αρκετές για έμπνευση και για να γράψουν κάποιοι δημιουργικά. Έχουν και αρετές αρκετές: στίχο μικρό, κρουστό, στακάτο, γλώσσα άρτια, πλούσια, άψογη εμφάνιση. Περιεχόμενο: βελονιάζει βιώματα και αναμνήσεις, όνειρα και επιθυμίες, ερωτήματα και απορίες (ευθείες, πλάγιες, εσωτερικές), που δίνονται με σύντομες εικόνες-σκηνές, αναφορές, ερωτήσεις. Αξιοπαρατήρητη η ευκολία εναλλαγής από το α' στο β' και γ' πρόσωπο του δημιουργού. Οξύς ρεαλισμός, βαθύς (Μνήμες 25), Επιστροφή (33). Αν έλεγα ότι τα κείμενα υπομνηματίζουν τον ένα πόλο από την κοσμική τριάδα των ορίων, τον πόνο (αναφορά στο θάνατο και στο Θεό απλή), θα ήταν υπερβολή; Η εναλλαγή ή καταφυγή στο συναίσθημα που βγαίνει απροσποίητο οδηγεί στο νόημα. Αυτό

που μένει είναι το κεντρί του νοήματος, που παίρνει ο αναγνώστης. Χαρακτηριστικό, ενδεικτικό παράδειγμα το τελευταίο ποίημα Ελλάδα...

Τα στράφυλα δίνουν οινόπνευμα. Εύστοχος ο τίτλος Στράφυλα, αφού η ανάγνωση δίνει πνεύμα, νόημα, με στίχο σύντομο, υπαινικτικό.

Στην υποενότητα και «Μια μέρα» είδα εικόνες σκληρές από εποχές δύσκολες δοκιμασίας. Έντεχνο το συνταίριασμα-σμπόλιασμα τραγουδιών ξένων στίχων στο δήθεν πεζοφανές κείμενο, αφού οι στίχοι είναι φανεροί σαν τις σειρές στη λιθοδομή (τοιχοποιία). Μαστορικό το στήσιμο τραγικών σκηνών. Η πάλη για το δίκιο, την αξιοπρέπεια και την επιβίωση έντονη, πεισματική.

Το σχόλιο σύντομο, πετυχημένο υπαινίσσεται νοήματα....

Κυρίαρχο το πρόσωπο της Μάνας σε πολλά ποιήματα, αλλά και το πεπέρα που λείπει.

Δεν απαντάτε στα ερωτήματα και καλά κάνετε. Μαθαίνονται έτσι τα γράμματα; Όχι βέβαια! Η σταδιοδρομία σας και τα ποιήματά σας δείχνουν αντίθετα πως μάθατε καλά γράμματα. Χρειάζεται όμως να δοκιμαστεί έτσι, για να μάθει κάποιος; Κλείνω για να μη ξεστρατίσει ο λόγος μου.

Κάνετε λαμπρά και σπάσατε το τόσφλι, όπως λέτε στον επι-

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑΣ

ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

λογο εξομολογητικά, και πήρατε μολύβι να χαράξετε σε χαρτί μνήμες και βιώματα από αυτόν τον ψεύτη κόσμο. Μέσα στην ασκήμια αυτού του κόσμου, να μην ξεχάσω να τονίσω την πάλη για αξιοπρέπεια από δυο έφηβους, «που καβάλα στο δικό τους άλογο μιλούν με τα παιδιά και τα αστέρια, για να βρουν τους δικούς τους δρόμους».

Δε θα πω παινήματα που δεν ξέρω. Με συγκινήσατε με αυτά που διάβασα, προβληματίστηκα με αυτά που γράψατε, θυμήθηκα τα παιδικά μου, ευχαριστήθηκα τα ποιήματά σας, αφού πέρασα όμορφα διαβάζοντάς τα. Χαίρω σαν Γιαννιώτης και σας συγχαίρω. Τα συστήνω με όλη μου την καρδιά. Και επειδή «οι σκανταλιές στις λέξεις» είναι δημιουργία λυτρωτική, που δε σταματά, περιμένω να δω άλλη σοδειά. Καλό δρόμο, αποδοχή στην πρώτη σας συλλογή.

Φιλικότατα
Δημήτρης Κ. Μακρής

ΕΥΧΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Με μία καλαισθητή κάρτα με χιονισμένο χωριό, ο φίλος και συνεργάτης μας κ. Μάκης Κομπάρος, από τους Ασπραγγέλους, έστειλε τις ευχές του στους συντάκτες του περιοδικού και στους συνδρομητές του όπου γης και γράφει:

Σε όλα τα μέλη σύνταξης του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Πολλές ευχές για καλά Χριστούγεννα.

Το 2014 να χαρίσει σε όλους σας υγεία, αισιοδοξία, κουράγιο και δύναμη, για να κρατήσετε το περιοδικό ζωντανό, ενδιαφέρον με ποικιλία κειμένων και άρθρων πρωτοποριακών, πληροφοριακών, παραδοσιακών, νοσταλγικών.

Ακόμη πολλές ευχές στους συνδρομητές του περιοδικού όπου γης και Ελλάδας και σε όσους συνεργάζονται μαζί σας, γράφοντας διάφορα θέματα που κάθε μήνα παρουσιάζει το περιοδικό και το καθένα έχει τη χάρη του.

Ευτυχείτε
Μάκης Κομπάρος

ΑΘΗΝΑ 15/12/2013

Ένα ωραίο βιβλίο του Ευριπίδη Μακρή

«Η ΗΠΕΙΡΟΣ»

Πολύ ενδιαφέρον και πολλή προσοχή διάβασα το νέο βιβλίο του συγχωριανού μου φίλου μου και συμμαθητή μου, Ευριπίδη Μακρή.

Ο Ευριπίδης Μακρής κατόρθωσε μέσα σε λίγες σελίδες να συμπεριλάβει γεγονότα τεσσάρων χιλιάδων και παραπάνω ετών.

Από την προϊστορική εποχή μας φέρνει στην αρχαία Δωδώνη και στο Βασιλείο των Μολοσσών. Εξιστορεί τις εκστρατείες του Πύρρου του μεγάλου Βασιλιά της Ηπείρου και φτάνει στην Αλεξανδρινή εποχή και τη Ρωμαϊκή κατάκτηση, που τόσο αίμα και καταστροφές στοίχισε στην Ήπειρο.

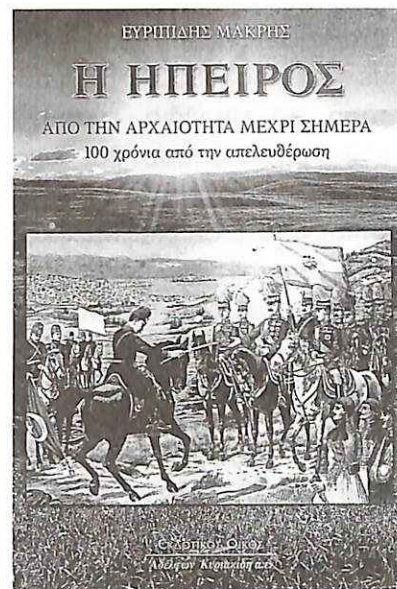
Την περίοδο από την Ρωμαϊκή κατάκτηση μέχρι την άλωση της Πόλης από τους Σταυροφόρους μας την δίνει μέσα σε λίγες γραμμές –και πολύ σωστά– γιατί δεν υπάρχουν πηγές από τις οποίες να αντλούμε πληροφορίες για την περίοδο αυτή.

Στη συνέχεια μας μιλά για το Δεσποτάτο της Ηπείρου που με την ίδρυσή του η Ήπειρος βιώνει μια λαμπρή περίοδο πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης και φτάνει στα μαύρα χρόνια της τουρκοκρατίας και με αδρές γραμμές μας παρουσιάζει την προσφορά της Ηπείρου στην οικονομική και πνευματική αναγέννηση του τόπου τη συμμετοχή τους στην Ελληνική Επανάσταση και τέλος περιγράφει τους αγώνες για την απελευθέρωσή τους.

Τέλος παρακολουθεί τη συμμετοχή της στην πορεία της χώρας μέχρι σήμερα.

Αυτά γράφει στο βιβλίο του «Η Ήπειρος» ως προς τα ιστορικά γεγονότα. Θα ήταν το βιβλίο, όμως μισό αν στεκόταν μόνο στην συνοπτική εξιστόρηση των γεγονότων. Για τούτο θεώρησε καλό να γράψει και λίγα για το φυσικό περιβάλλον της Ηπείρου, τα βουνά, τα φαράγγια, τις λίμνες, τις πεδιάδες.

Την ιστορία όμως την διαμορφώνουν οι άνθρωποι και ένα βιβλίο πρέπει να αναφέρεται και στον πολιτισμό του τόπου και στους ανθρώπους της, και η Ήπειρος έχει να μας δώσει

πολλά δείγματα πολιτισμού στα γράμματα στις τέχνες στις επισημίες.

Έχει να επιδείξει αξιόλογα πρόσωπα που με τη σύνεσή τους συνέβαλαν να κυβερνηθούν οι μικρές των κοινωνίες κατά θαυμάσιο τρόπο. Γνωρίζουμε τους ευεργέτες που το Άγιο χέρι τους δεν απλώθηκε μόνο στην μικρή των πατρίδα, αλλά σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Όλα αυτά που ανέφερα μας τα δίνει συνοπτικά ο Ευριπίδης μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του. Και για να κλείσω θα πω ότι το μεγάλο πλεονέκτημα του βιβλίου αυτού είναι η συντομία του. Μας έδωσε σε λιγότερες από 250 σελίδες πληροφορίες πολύτιμες.

Σήμερα είναι η εποχή της συντομίας και κανένας δεν κάθεται να διαβάσει χίλιες και δυο και τρεις χιλιάδες ιστορίας, εκτός αν είναι ειδικός επιστήμονας. Το βιβλίο όμως αυτό, όπως κατάλαβα εγώ, απευθύνεται στο ευρύ κοινό με σκοπό να τους δώσει μια γενική εικόνα του τόπου τους.

Έπειτα στο τέλος υπάρχει μια μεγάλη βιβλιογραφία για τους μελετητές και στο ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ υπάρχουν εκατοντάδες σελίδες για την Ήπειρο. Κλείνοντας να συγχαρούμε και τον συγγραφέα και τον εκδότη που τόσο προσπάθησαν να μας δώσουν ένα τόσο όμορφο βιβλίο.

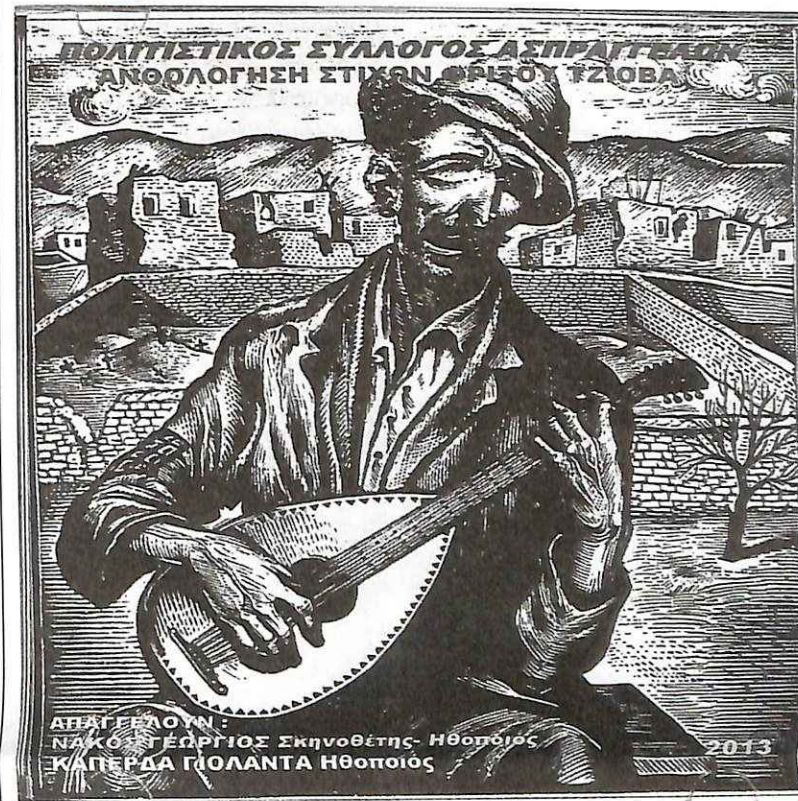
Φίλε μου Ευριπίδη, καλή επιτυχία στην προσπάθειά σου

Γιάννης Βακάμης
Κουκουλιώτης Ζαγορίσιος

ΣΤΙΧΟΙ ΤΟΥ ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ ΣΕ CD

Μπράβο στα παιδιά του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων για την ωραία πρωτοβουλία τους να τιμήσουν τον δάσκαλο και ποιητή Φρίξο Τζιόβα, που τιμά το χωριό του και το Ζαγόρι, με την έκδοση σε CD μιας μικρής ανθολόγησης των στίχων του. Να, πως πολύ εύστοχα η κ. Λουκία Τζάλλα παρουσιάζει την έκδοση του CD στον «Ηπειρωτικό Αγώνα» στο φύλλο της Τρίτης 12-11-2013.

Το «Ζ μας»

Εφθιβική μελαγχολία

Αν ένα μουντό απομεινέρο Κυριακής το περάσεις με απαγγελίες ποιημάτων από δύο καταξιωμένους στον τόπο μας ηθοποιούς το Γιώργο Νάκο και τη Γιολάντα Καπέρδα είναι ό,τι καλύτερο για να γεμίσεις τις άδειες ώρες σου. Αν δε εκείνος που τα έγραψε είναι ένας ακριβός ποιητής, συγγραφέας και δάσκαλος που σου μιλά για το «Μαγιάπριλο στο Ζαγόρι» ή το «Λαγήνη πηλίνο», ή τον «Ιωνά», τότε είσαι πανευτυχής που τους έχεις όλους συγκεντρωμένους τους δικούς του στίχους και τους απολαμβάνεις. Στίχοι που σου χαϊδεύουν όλες τις αισθήσεις. Στίχοι εφθιβικής μελαγχολίας του Φρίξου Τζιόβα.

Θα καρτερώ...

Είχε γράψει για το Φρίξο Τζιόβα ο Ευάγγελος Παπανούτσος: «Βρισκόμαστε μπροστά σε μια λεπτή ποιητική διάθεση, που ξέρει να εκφράζεται συγκρατημένα και υποβλητικά... θέματα που στίλβουν σα νάναι καμωμένα από καθαρό λυρικό μέταλλο». Ο πρόεδρος της ΕΗΜ Κώστας Βλάχος θα γράψει για κείνον όλα αυτά που τον χαρακτηρίζουν σε μια πρόταση: «Ο κ. Φρίξος Τζιόβας άνθρωπος σπανίου ήθους που περπατάει στη σκιά, αέρινος και διάφανος κι όλο φως ο ίδιος και το έργο του, μακριά από την «αγορά» σε μια συνήθη για τους δίσεχτους καιρούς μας, ευγένεια και λεπτότητα». Κι εμείς πόσο τυχεροί είμαστε που μας εμπιστεύτηκε το πρώτο του βιβλίο ο Φρίξος, αλλά και το στερνό του (σύμφωνα με εκείνον) διήγημα. Όμως εμείς θα του απαντήσουμε με το δικό του στίχο: «θα καρτερώ...» και γι' άλλα.

Έτσι απλά και ταπεινά

Το αγαπημένο του χωριό η Δοβρά τιμήσε για ακόμη μια φορά το δημιουργό του. Κρατούμε στα χέρια μας την ανθολόγηση των στίχων του Φρίξου Τζιόβα που επιμελήθηκε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων. Απαγγέλουν Γιώργος Νάκος, Γιολάντα Καπέρδα. Συγχαρητήρια.

ΛΟΥΚΙΑ ΤΖΑΛΛΑ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Ήταν κάποτε ένα καφενείο...

παραγγελία σκέτου καφέ... Καθημερινή βέβαια και η λαχτάρα του Γούλα μη κατακάσει ή σπάσει η σανίδα.

Επειδή ο λόγος για ιδιόρρυθμους και επικίνδυνους πελάτες, και άλλος ένστολος χωροφύλαξ, διοικητής εκείνη την εποχή του σταθμού χωροφυλακής των Ασπραγγέλων, ο καπετάνιος όπως τον αποκαλούσαν στο χωριό, γλεντούσε

ημέρα που οι συγκεντρωμένοι στο καφενείο χωριανοί έπρεπε να διαλέξουν βοσκούς τόσο για τα γίδια, έναν για κάθε μαχαλά όσο και έναν βοσκό για τις αγελάδες.

Μεγάλες οι διαφορές και πολλές οι αντεγκλήσεις μέχρι αργά το βράδυ να καταλήξουν κάπου και να εκλέξουν τους κατάλληλους βοσκούς.

Πρώτο τραπέζι πίστα θα

κάποια μέρα κάνοντας το κέφι του και δείχνοντας συγχρόνως και το νταηλικί του, έβγαλε το πιστόλι από τη μέση του και έριξε δυο πιστολιές, μια στο νταβάνι και την άλλη στο πάτωμα. Η τρύπα στο πάτωμα σώζεται μέχρι σήμερα, λέει ο υιός Γούλα Καραγιάννη, Θωμάς.

Εποχιακός γανωτής, τακτικός στο χωριό και συμπαθής στους χωριανούς, τις βραδινές ώρες μετά τη δουλειά του τις περνούσε πάντα στο καφενείο, διακατείχετο από έντονη νευρικότητα και μπαινόβγαινε στην πόρτα του καφενείου. Στην παρατήρηση του καφετζή, γιατί δεν κάθεται κάπου και πηγαινοέρχεται, η απάντηση συνοπτική και ανεξήγητη.

«Είμαι της αμέσου επεμβάσεως».

Μεγάλη και ταραχώδης η ημέρα του αγίου Δημητρίου,

ξανδρος Κομπάρος αντιπροσωπεία Ελβετών με πρόεδρο τον Φελίξ Μπουζενί και έτσι ξεκίνησε η χρηματοδότηση και η ανέγερση του ιατρείου.

Εδώ το ίδιο άτομο ως πρόεδρος της κοινότητας, καλοδέχτηκε προσφέροντάς τους καλοσεβρισμένο τσάι Σεπετούρας, ομάδα Γερμανίδων γυναικών και με τον τρόπο του κατόρθωσε να τις συγκινήσει και να κάνουν δωρεά ασθενοφόρο αυτοκίνητο.

Στο καφενείο έδειχναν οι Δοβριανίτες την αγάπη και την εκτίμησή τους σε πλούσιο Δοβριανίτη έμπορο των Ιωαννίνων κάνοντάς τον παρέα και όχι μόνο, κερνώντας πάντα αυτοί τον καφέ και το γλυκό. Χαλάλι, αφού λίγο πριν πεθάνει σκέφτηκε και το χωριό.

Πολλές παρέες οργανοπαχτών έπαιζαν, τραγούδισαν και διασκέδασαν τους χωριανούς στο καφενείο με πρώτη και παλαιότερη παρέα των Σαρρέων με κλαρίνο το μπάρμπα Κράτη, ακολούθησαν τα Τακούτσια με Φίλιππο Ρούντα στο κλαρίνο, μετά με το Χρόνη και τελευταία το Γρηγόρη Καψάλη, παρέα εκλεκτή, η οποία πολλές φορές ενισχύετο με το φίλο του χωριού μας τον Κώστα Πάνο με την κιθάρα του. Να μη παραλείψουμε και την αξέχαστη παρέα του Τάσου Χαλκιά.

Το καφενείο εδώ και αρκετά χρόνια, δεν λειτουργεί, είναι κλειστό. Έτσι ο αγαπητός μας χωριανός οργανοπαχτής Λευτέρης Σαρρέας με την παρέα του, μόνιμος πια στο πανηγύρι τον Αύγουστο, ελάχιστες φορές διασκέδασε τους χωριανούς στο καφενείο.

Θλίψη νοιώθουμε όλοι εμείς οι παλαιότεροι Ασπραγγελιώτες, όσοι ζήσαμε αυτό το καφενείο κάποτε, σήμερα να το βλέπουμε αραχνιασμένο και κλειστό.

ΜΑΚΗΣ ΚΟΜΠΑΡΟΣ

Σ' αυτό το καφενείο υποδέχτηκε και δεξιώθηκε ο Αλέ-

Το «Ζαγορίσιο γλέντι» του Πολ. Συνδέσμου Ζαγορισίων

Το Σαββατόβραδο 7 Δεκέμβρη, στην ταβέρνα «Διογένης» στην Ελεούσα, οργανώθηκε από το Σύνδεσμό μας «Ζαγορίσιο γλέντι» με πλήρη επιτυχία. Η αίθουσα τεράστια, κλιματιζόμενη, τα τραπεζοκαθίσματα άνετα για την κυκλοφορία και σέρβις άμεσο και ευγενές. Υπολογίζεται ότι προσήλθαν στο γλέντι 400 άτομα. Η κάρτα εισόδου ορίστηκε στα 15 ευρώ και περιλάμβανε φαγητό και ποτό. Ο χορός ήταν δωρεάν. Το φαγητό ήταν μπριζόλα χοιρινή με ρυζάκι και πατάτες και συνοδεύονταν από τυρί φέτα και λαχανοσαλάτα. Βράδυ ήταν, και δεν χρειάζονταν περισσότερο φαγητό. Προσφέρθηκε κρασί κόκκινο και λευκό και αναψυκτικά.

Οι συνδαιτημόνες δειπνήσαν υπό τους ήχους δημοτικής μουσικής από τους: Βασίλη Παπαγεωργίου στο κλαρίνο, Γιώργο Γκούβα τραγούδι, Κώστα Καραπάνο στο βιολί, Φώτη Παπαζήκο στο λαούτο και Τάσο Ντάφλο στα κρουστά.

Αφού γέμισαν τα στομάχια και στα πρόσωπα εμφανίστηκε διάθεση και κέφι για χορό, ο Πρόεδρος μας Γιώργος Παπαλεοντίου καλωσόρισε και ευχαρίστησε τους παρισταμένους. Μετά τις δέουσες ευχές έδωσε το μικρόφωνο στον Αντιπρόεδρο του Συνδέσμου Γρηγόρη Καψάλη. Σύντομος χαιρετισμός με συναίσθημα και συγκίνηση απ' τον Γρηγόρη κι αφήνει το μικρόφωνο για να πιάσει το κλαρίνο. Το ταξίδι στο Ζαγόρι της παράδοσης αρχίζει. Ξεκινάει το χορό ο Πρόεδρος Γιώργος Παπαλεοντίου κι ακολουθούν ο Δήμαρχος Ζαγορίου Γαβριήλ Παπαναστασίου, ο πρώην Δήμαρχος Ανατολικού Ζαγορίου Βασίλης Σπύρου, αντιδήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι του Συνδέσμου και συνδαιτημόνες. Ακούσαμε απ' τον Γρηγόρη «Γράβα», «Σταυρομάνα», «Κλέφτες», «Καπέσοβο», «Μάτια μεγαλοσχισμένα», «Στης πικροδάφνης τον ανθό»,

ζαγορίσια γυρίσματα κι άλλα δικά μας τραγούδια.

Ο Βασίλης Παπαγεωργίου με το κλαρίνο του, γνωστός κι αγαπητός στο Ζαγόρι, διασκέδασε τους χορευτές και τους παρακαθήμενους, συνοδεύοντας τα τραγούδια του Γιώργου Γκούβα.

Εκτός απ' τους προαναφερθέντες κ.κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου και Βασίλη Σπύρου, το παρόν έδωσε και ο κ. Λεωνίδα Τσουμάνης, τέως Πρόεδρος του Παπίγκου. Ακούγεται για τα πρόσωπα αυτά ότι θα είναι υποψήφιοι δήμαρχοι για το Ζαγόρι. Οι δημοτικές εκλογές πλησιάζουν και το ζαγορίσιο γλέντι ήταν ευκαιρία παρουσίας και προβολής. Και καλώς έπραξαν για να μπορέσει ο ζαγορίσιος λαός να επιλέξει ποιον θα ψηφίσει. Ένας θα εκλεγεί, αλλά οφείλω να ευχηθώ σε όλους «καλή επιτυχία» κι όποιος εκλεγεί να ιδρώσει για το Ζαγόρι και οι άλλοι να βοηθήσουν δημιουργικά ως οφείλουν. Πρέπει να σημειώσω ακόμα την παρουσία των πολιτιστικών συλλόγων από Καλαρρύτες, Συρράκο, Κόνιτσα και Σούλι, που τίμησαν την εκδήλωση του Συνδέσμου μας και μας έδειξαν τις χορευτικές τους επιδεξιότητες.

Οι γυναικείες παρουσίες εξαιρετικές, με προσεγμένες κομμώσεις, με κάποιες γούνες, με αρκετά καλλίγραμμα κολάν και αρκετά -χάρμα οφθαλμών- μίνι. Χαρακτηριστικό και το δωδεκάποντο τακούνι χωρίς ατυχήματα.

Το σύνολο της ορχήστρας εξαιρετικό και οι χορευτές απολαυστικοί. Οι εκφράσεις των προσώπων με έπεισαν για μια επιτυχημένη εκδήλωση και αξίζουν συγχαρητήρια στο ΔΣ του Συνδέσμου για την απόφασή του αυτή. Εξάλλου θεωρώ και οικονομικά επιτυχημένη την εκδήλωση αυτή, για να μπορέσει ο Σύνδεσμος να συνεχίσει τις εξαιρετικές του δραστηριότητες. Ζαγορίσιοι και φίλοι μας «Καλές γιορτές» και «Αίσιον και ευτυχές το 2014».

Απόστολος Ντιναλέξης

ΛΑΪΣΤΑ ΚΑΙ «ΛΑΪΣΤΙΝΑ ΝΕΑ»

Η κ. Τούλα Ποάλα -η δική μας Τούλα- πέρασε προχθές απ' τα γραφεία μας και μας έφερε το τελευταίο τεύχος υπ' αριθμ. 63 του περιοδικού «Λαϊστίνα Νέα». Με χαρά το δεχτήκαμε και με ενδιαφέρον το διαβάσαμε. Ψυχή του περιοδικού στα Γιάννινα η κ. Τούλα και πρωταγωνίστρια στις εκδηλώσεις του χωριού της. Επωμίστηκε και το έργο του αιεμνηστου αδερφού της Φόρη Ποάλα.

Το χωριό Λαίστα σαν συγκροτημένο αρχίζει να εμφανίζεται στο προσκήνιο γύρω στα 1580. Στη μεγάλη του ακμή γύρω στα 1870 έφτασε τους 3.500 κατοίκους. (Γ. Μέρτζιος-Λαίστα Ζαγορίου - Θεσ/νίκη 1991). Όπως συνέβη σε όλο το Ζαγόρι έτσι και οι Λαϊστίνοι άρχισαν να ταξιδεύουν κυρίως στη Μακεδονία και την Θράκη, όπου και εγκαταστάθηκαν μόνιμα. Μετά το κάψιμο του χωριού απ' τους Γερμανούς το 1943 άρχισε ραγδαία η φυγή προς τα αστικά κέντρα. Παρά ταύτα έχει αρκετούς κατοίκους συγκριτικά με άλλα χωριά του Ζαγορίου. Μόνιμοι και απόδημοι χαρακτηρίζονται απ' την μεγάλη αγάπη για το χωριό τους και τούτο φαίνεται απ' τις ποικίλες εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

Η Λαίστα μέχρι το 1998 ήταν κοινότητα πλούσια λόγω της τεράστιας δασικής έκτασης που κατέχει. Μέχρι το 2010 ήταν δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Τύμφης και σήμερα είναι μία απ' τις τοπικές κοινότητες του Δήμου Ζαγορίου. Βρίσκεται στο ΒΑ άκρο του Ζαγορίου και την χωρίζει απ' τον νομό Γρεβενών η κοιλάδα του Αώου. Φυσικό περιβάλλον εξαιρετικό και έτσι δικαιολογείται και η ύπαρξη του ορειβατικού συλλόγου.

Ο Ορειβατικός Σύλλογος της Λαϊστας συμπλήρωσε 21 χρόνια δράσης και το περιοδικό που εκδίδει με την επωνυμία «Λαϊστίνα Νέα» μπήκε στον 18ο χρόνο κυκλοφορίας του. Η Λαίστα είναι ένα απ' τα λίγα δραστήρια χωριά του Ζαγορίου. Επιστήμες, εμπόριο, πολιτισμός και παράδοση σε γερές βάσεις και με συνέχεια. Λειτουργία της δημοκρατίας με τακτικές συνελεύσεις των κατοίκων. Αιτήματα προς την αυτοδιοίκηση δίκαια και αιτιολογημένα. Εκδηλώσεις με την παρουσία τρίτων προσώπων της επισημής και των τεχνών. Προστασία και αγάπη στο φυσικό περιβάλλον. Ένα φυσικό περιβάλλον πανέμορφο, αλλά με στατικά προβλήματα, μια που οι κατολισθήσεις είναι πρόβλημα από παλιά και εξακολουθεί μέχρι σήμερα. Κατολισθήσεις που δημιουργούν προβλήματα στον οικισμό και στο οδικό δίκτυο. Ενεργοί και δραστήριοι πολίτες οι Λαϊστίνοι, κρατούν το χωριό τους στην επικαιρότητα. Μια τέτοια εικόνα αποκομίζουμε και από το τεύχος 63, με τις 48 σελίδες του. Πέρα απ' τα κείμενα, τυπωμένα σε χαρτί πρώτης ποιότητας, μας εντυπωσιάζει το φωτογραφικό υλικό, που έρχεται να δικαιώσει τα κείμενα και να τεκμηριώσει τα αιτήματα των κατοίκων. Με έκπληξη διαβάζουμε ότι πραγματοποιήθηκε και γενική συνέλευση των νέων της Λαϊστας. Είναι κάτι πρωτόγνωρο και ευχόμαστε να πετύχει. Αλλά η Λαίστα έχει και τον Μορφωτικό της Σύλλογο, που συμπλήρωσε 43 χρόνια δράσης, με ηγέτη τον καθηγητή Γιάννη Κογκούλη. Από τις σελίδες του περιοδικού δεν λείπει ο Αώος. Η εκτροπή που σχεδιάζεται είναι έγκλημα σχολιάζουν οι αρθρογράφοι του περιοδικού. Οι Λαϊστίνοι τάσσονται στο πλευρό του Δήμου Ζαγορίου, του Δήμου Κόνιτσας και των περιβαλλοντικών μαζικών φορέων, που δεν δέχονται την εκτροπή του Αώου. Ευχαριστούμε τέλος για την όμορφη κάρτα με τις ευχές του συλλόγου και την χιονισμένη Λαίστα και αντευχόμαστε.

Οφείλουμε να εκφράσουμε την ικανοποίησή μας στους εκδότες του περιοδικού «Λαϊστίνα Νέα» και κοντά σ' αυτούς και στις άλλες λίγες εκδόσεις των χωριών μας. Δυσκολες εποχές και τα οικονομικά άσχημα. Οι νέοι που θα μπορούσαν να ασχοληθούν με τοπικές εκδόσεις, δυστυχώς ψάχνουν για δουλειά. Παρά ταύτα ας προσπαθήσουν.

«Το Ζαγόρι μας»

ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ο Αϊ-Ταξιάρχης (1951) Κάτω Πεδινών (Κάτω Σουδενά)

Με δαπάνη του Κατωσουδενιώτη κ. Κωνσταντίνου Φωτέσιου, συντάχθηκε μελέτη συντήρησης του τέμπλου και των τοιχογραφιών του Ι. Ν. Ταξιαρχών Κάτω Πεδινών Δήμου Ζαγορίου. Μελετητής ο κ. Γεώργιος Διαμαντής, συντηρητής αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, με επιστημονικό σύμβουλο τον κ. Ιωάννη Λιούγκο. Η μελέτη βρίσκεται ήδη στο Υπουργείο Πολιτισμού και αναμένεται η έγκρισή της. Ο ναός των Ταξιαρχών είναι διατηρητέο μεταβυζαντινό μνημείο στη διαχείριση της 8ης ΕΒΑ Ηπείρου και αποτελεί κόσμημα για το χωριό και το Ζαγόρι γενικά. Οι αγαθοεργίες εξέλιπαν προ πολλού κι αυτή η πράξη του κ. Φωτέσιου ως αποτελέσει αιτία να σωθούν κι άλλη μνημεία μας που κινδυνεύουν. Συγχαίρουμε θερμά τον κ. Κώστα Φωτέσιο κι ευχόμαστε να βρεθούν και πιστώσεις για ολοκλήρωση του έργου.

Το «Ζ» μας

Δραστηριότητες Μ.Ε.Σ. Κάτω Πεδινών

Ο **Κων/νος Φωτέσιος** εκφράζει τα θερμά συγχαρητήρια στο Δ.Σ. του Μ.Ε. Συλλόγου Κάτω Πεδινών για τις καλοκαιρινές δράσεις τις οποίες πραγματοποίησε:

– Για την προσπάθεια καθαρισμού και ανάδειξης καθώς και για τη σήμανση από τα μέλη του συλλόγου, του παλιού μονοπατιού που ξεκινά από τα Κάτω Πεδινά και οδηγούσε στα αμπέλια, στα ποτιστικά και στο Μύλο του χωριού, στο Καλπάκι και στις πηγές της Βελλάς.

– Για την πολύ σημαντική και καινοτόμα πρωτοβουλία του Συλλόγου και ιδιαίτερα του νέου Προέδρου Πανταζή Αδρίμη, της δημιουργίας Μπροστάνιου του Συλλόγου για την καλλιέργεια οπωροκηπευτικών ειδών, τα οποία μέσω μιας μικρής λαχειοφόρου αγοράς διατέθηκαν στους χωριανούς τις ημέρες του Πανηγυριού.

ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Υπερβαίνοντας τις στενές κομματικές περιχαράκώσεις, δημιουργήσαμε ένα σχήμα που εκφράζει μια νέα νοοτροπία για το Ζαγόρι, πολυσυλλεκτικότητα και αυτονομία.

Η απεξάρτηση από διάφορους εναγκαλισμούς συμβάλλει στην εξυγίανση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στην εμπέδωση της αρχής της νομιμότητας στη δράση των τοπικών αρχόντων και στην απελευθέρωση των τοπικών κοινωνιών από κατασκευασμένες εντάσεις, οξύνσεις και διχαστικά χαρακτηριστικά.

Στη σύγχρονη εποχή οι πολίτες, δημοκρατικά ώριμοι πλέον είναι ευαίσθητοι στα τοπικά προβλήματα και αρνούνται να παρακολουθούν τις εξελίξεις σαν παθητικοί θεατές.

Με βάση αυτές τις γενικές αρχές δημιουργήθηκε ο Δημοτικός Συνδυασμός «ΝΕΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ»

Δημιουργήθηκε με σκοπό να αντισταθεί και να αντιδράσει στην περαιτέρω υποβάθμιση της περιοχής μας και στην αδιαφορία της δημοτικής αρχής.

Να εργασθεί με ζήλο και ανιδιοτέλεια για την επίλυση των χρόνιων προβλημάτων και την υλοποίηση των προϋποθέσεων, που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών.

Σχεδιάζουμε και προγραμματίζουμε μια ρεαλιστική στρατηγική παρεμβάσεων

για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής του Ζαγορίου, με οραματικά στοιχεία, στις παρακάτω βασικές και αδιαπραγμάτευτες συνιστώσες:

1. Σεβασμό στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη.

2. Ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πατρώου πολιτισμού μας.

3. Έμφαση στην αισθητική και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών μας.

4. Προστασία και υποβοήθηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων στους τομείς της κτηνοτροφίας και της υλοτομίας.

5. Προσέλκυση νέων δράσεων μεταποίησης και προώθησης παραδοσιακών προϊόντων.

Απευθυνόμαστε σε ΟΛΟΥΣ τους Ζαγορίσιους, σε αυτούς που προσβλέπουν σε ένα διαφορετικό πρότυπο διοίκησης στο δήμο μας και σε μια νέα προοπτική για το Ζαγόρι διαφορετική από αυτή της καθήλωσης, της στασιμότητας και της εσωστρέφειας.

Από όλους αυτούς θα αντλήσουμε τη δύναμη να υλοποιήσουμε τη ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ με απώτερο στόχο «ένα μέλλον για το παρελθόν».

Ο επικεφαλής
Λεωνίδας Τσουμάνης

Δημιουργία παράταξης για ένα καινούργιο ξεκίνημα στο Ζαγόρι

Παράταξη για ένα νέο ξεκίνημα στο Ζαγόρι, με αφορμή τις επικείμενες δημοτικές εκλογές, δημιουργείται από ομάδα πρωτοβουλίας δημοτών του Ζαγορίου. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιείται συνάντηση την Κυριακή 22 Δεκεμβρίου, 11.00 π.μ. στο Συνεδριακό Κέντρο Άνω Πεδινών.

Στη συνάντηση θα τεθεί προς ψήφιση κείμενο-διακήρυξη με θέσεις της αρχικής οργανωτικής ομάδας πάνω σε όλα τα βασικά ζητήματα που απασχολούν τους κατοίκους, και με ιδιαίτερη έμφαση στο συλλογικό, άμεσο-δημοκρατικό και μη προσωποκεντρικό τρόπο λειτουργίας της παράταξης και άσκησης της δημοτικής αρχής.

Η πρόταση αφορά πολιτικές και δράσεις που θα δώσουν βαρύτητα στην αναγέννηση της πρωτογενούς παραγωγής στην περιοχή μας, πάνω στη βάση της αειφορίας και της συνετής ανάπτυξης, στη δυναμική στήριξη της τουριστικής οικονομίας καθώς και στην ανάπτυξη της

αλληλεγγύης των κατοίκων και την οργάνωση συλλογικών κοινωνικών δομών για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης και της εφαρμογής των μνημονίων.

Καλούνται να παραστούν όλοι οι δημότες αλλά και οι φίλοι του Ζαγορίου που επιθυμούν να στελεχώσουν την προσπάθεια και να αγωνιστούν μαζί μας για να διαμορφώσουμε από κοινού την ατζέντα της αυριανής μέρας ώστε να σταματήσει η υποβάθμιση που γνωρίζει τα τελευταία χρόνια ο Δήμος και η ποιότητα ζωής μας καθώς όλοι μας διακρίνουμε ξεκάθαρα πλέον πως δεν υπάρχουν περιθώρια για άλλες αναβολές και περισσότερη στασιμότητα.

Η Προσωρινή Συντονιστική Γραμματεία
Βασίλης Δαλκαβούκης
Κώστας Ζήσης
Γεωργία Κυριακάκου
Κώστας Λούκας
Βασίλης Παπαρούνας
Σωτήρης Σπιριδάκης
Καλλιόπη Στάρα

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

– Η **Μαρί Χρύσα Κ. Νικολού** πέρασε στο τμήμα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου Κρήτης. Συγχαρητήρια θερμά. Καλή Φοίτηση.

– Ο **Κώστας** της Κούλας και του Αποστόλη **Μακρή** τελείωσε Χρηματοοικονομικά από το Παν/μιο του Πειραιά, εκπλήρωσε τη στρατιωτική του θητεία και έφυγε στην Ελβετία να κάνει το Μεταπτυχιακό του.

– Η αδελφή του η **Αντιγόνη Μακρή** πήρε το πτυχίο της Τοπογράφου από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο στην Αθήνα και έφυγε για Εξειδικευμένο Μεταπτυχιακό στην Ολλανδία.

– Η **Ελένη** της Φωτούλας και του Γιώργου **Οικονόμου** τελείωσε την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών και ξεκίνησε Ειδικότητα Παιδιατρικής στο Νοσοκομείο Κερκύρας...

– Η **Σπυριδούλα** του Τάσου **Δελημήτρου** και της Τασίας Λαδιά ορκίστηκε πτυχιούχος της Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

– Η **Αλεξάνδρα** του Θεοδώρου **Μακρή** και της Βίβης Ρίζου πήρε το πτυχίο της Αγγλικής Φιλολογίας από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

– Ο **Δημήτρης** του Άλκη **Μπίτσα** και της Δέσποινα Γκερλέ που τελείωσε την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων είχε κάνει το αγροτικό του στο Περιφερειακό Ιατρείο των Άνω Ραβενίων του Κέντρου Υγείας Κόνιτσας που περιλαμβάνει τα χωριά Άνω Ραβένια, Μαυροβούνι, Γεροπλάτανο, Μεσοβούνι και Άγιο Μηνά, διορίστηκε και ανέλαβε υπηρεσία στο Περιφερειακό Ιατρείο Βροσύνας του Κέντρου Υγείας Βουτσάρα σαν ειδικός γενικός γιατρός με βαθμό Επιμελητή Β'. Περιλαμβάνει τα χωριά, Βροσύνα, Άνω-Κάτω Ζάλογγο, Δοβλά, Βερενίκη, Πολύδωρο, Γκρίμποβο, Φτέρη και Σέλτσαινα.

– Ο αδελφός του ο **Φίλιππος Μπίτσας** πήρε το πτυχίο του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού Η/Υ από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης.

– Η **Έλενα** του Φάνη **Γιάγκου** και της Δήμητρας Τριανταφύλλου ορκίστηκε πτυχιούχος της Ιατρικής Σχολής Πατρών και ξεκίνησε Ειδικότητα Παιδονευρολόγου στη Γερμανία.

– Η αδελφή της η **Σοφία Γιάκου** τελείωσε το Οικονομικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης.

– Ο **Χάρης** του Θανάση **Καλογήρου** και της Δέσποινας Ταπακούδη ορκίστηκε πτυχιούχος Πολιτικός Μηχανικός του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης.

– Ο αδελφός του ο **Λάζαρος Καλογήρου** τελείωσε τη Σχολή Καλών Τεχνών στη Αθήνα και διατρέπει ως Ζωγράφος Καλλιτέχνης.

– Ο ξάδελφός τους ο **Αλέξανδρος** του Θανάση **Φαρμάκη** και της Τζένης Καλογήρου πήρε το πτυχίο του γεωπόνου από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης και κάνει μεταπτυχιακό στη Γερμανία.

– Ο **Κώστας** του αειμνηστού Φώτη **Ποάλα** και της Μαρίας Νούσια ανακηρύχτηκε διδάκτωρ Βιοχημείας Κυτταρικής και Μοριακής Βιολογίας του Πανεπιστημίου Νοτίων Παρι-

σίων (Université Paris Sud) όπου συνεχίζει ως μεταδιδακτορικός ερευνητής σε Ινστιτούτο της ίδιας πόλης.

– Η **Σταματούλα Σγούρου** ορκίστηκε πτυχιούχος Μαθηματικός του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

– Ο **Γιάννης** της Βασιλικής και του Παναγιώτη **Παυλίδη** ορκίστηκε πτυχιούχος Θεολόγος του Α.Π.Θ. όπου και συνεχίζει τις μεταπτυχιακές του σπουδές Θερμά Συγχαρητήρια. Καλή Σταδιοδρομία στους Νέους Επιστήμονες.

Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα

ΒΡΑΔΕΤΟ

– Η **Νεφέλη Στ. Χρηστογούλα** πρωτοχορεύτρια του Συνδέσμου Ζαγορίσιων απέκτησε το πτυχίο του Παιδαγωγικού Τμήματος. Άλλη μια δασκάλα στο Ζαγόρι.

Θερμά συγχαρητήρια στην ίδια και τους φίλους γονείς.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

– Συγχαρητήρια στα ξαδέρφια μας Βασίλη και Σοφία Δόση για την επιτυχία της **Ηλιάνας** τους στο Τμήμα Ψυχολογίας Θεσ/νίκης.

– Συγχαρητήρια στα παιδιά και τους γονείς τους για τις επιτυχίες τους: **Μαρία Κασκάνη** στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημ. Εκπ/σης Ιωαννίνων, **Αλέξιο Κασκάνη** στην Στατιστική Αθηνών.

– Η **Μαρία Νικ. Τζόκα** τελείωσε τις σπουδές της στο Τμήμα Μηχανικών Υλικών του Πανεπιστημίου μας.

Συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία.

Ελένη Δοούλη

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

– Ο **Κων/νος Βασ. Σπύρου**, απόφοιτος της Σχολής Μηχανικών των Υλικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, που πήρε το διδακτορικό του από το Πανεπιστήμιο Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Γκρόνινγκεν της Ολλανδίας για την εργασία του με θέμα: «Καινοτόμα υβριδικά υλικά βασισμένα στο γραφένι», προσλήφθηκε ως διδάκτορας-ερευνητής στο Πανεπιστήμιο CORNELL των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ

Συγχαρητήρια

– Ο **Δαμιανός** του Θεοδώρου **Τσάγκα** και της Μαρούλας Παπαευσταθίου ορκίστηκε πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Θερμά Συγχαρητήρια. Καλή Σταδιοδρομία.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙ

– Η **Δέσποινα Θάνου** του Ιωάννη Θάνου και της Γεσθημανής Παπαδοπούλου πέτυχε στη Σχολή του Τμήματος Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κορυθνης. Θερμά συγχαρητήρια, καλές σπουδές, σ' ανώτερα και καλή αποκατάσταση στη ζωή της.

Εκ του συλλόγου

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΒΙΤΣΑ

– Εις μνήμην **Μαρίας Ανδρέα Βασδέκη** αντί στεφάνου κατέθεσαν χρηματικό ποσό διά τις ανάγκες του Ιερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Κάτω Βίτσας:

– Η οικογ. **Ιωάννου και Γεωργίας Βασδέκη**

– Η οικογ. **Λάμπρου και Ηλέκτρας Μπιτσαδά**

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Κάτω Βίτσας ευχαριστεί

ΒΡΑΔΕΤΟ

– Στη μνήμη του **Ευαγγέλου Β. Λέκκου** αντί στεφάνου κατέθεσαν χρηματικά ποσά στον Ιερό Ναό Γεννήσεως Θεοτόκου Βραδέτου οι οικογένειες:

– **Μαρίκας Θ. Βαταβάλη, Στέφανου Θ. Βαταβάλη, Ιωάννου Παπαχρήστου** και η νονά του **Φιλομήλα Δαλκαθούκη**.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων

Ανακοίνωση

Προσφορές και ευχαριστίες

– Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων οφείλει θερμές ευχαριστίες σε όσες οικογένειες συγχωριανών μας επέλεξαν, με την προσφορά χρηματικού ποσού, να τιμήσουν τις μνήμες δύο εκλιπουσών συγχωριανών μας, των **Ελένης Μπίτσιου και Αντιγόνης Γκίτσα**. Πιο συγκεκριμένα, οι οικογένειες των **Γκίτσα Κων/νου, Γκοζίνα Ευφροσύνης, Ζαμπακόλα Σωτηρίου, Ζαμπακόλα Χρήστου, Καραγιάννη Θωμά, Κάτσενου Θεόδωρου, Κρανά Χρήστου, Φερεντίνου Βασιλείου και Φερεντίνου Δημητρίου**, τίμησαν με τη γενναιοδωρία τους την πρώτη, ενώ οι οικογένειες των **Γκίτσα Κων/νου, Γκίτσα Μιχαήλ και Μπιρμπίλη Χρυσοστόμου**, τη δεύτερη.

Ο σύλλογός μας εκφράζει ευγνωμοσύνη σε όλους τους παραπάνω και συλλυπείται τις οικογένειες των εκλιπουσών.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

ΕΛΑΤΗ

Ευχαριστίες

– Εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τον κ. **Γεώργιο Δούβλη** που είχε την καλοσύνη να μου στείλει ένα αντίτυπο του βιβλίου του «**ΛΑΜΠΡΙΑΔΕΙΟΣ ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΩΝ**» ανακαλώντας στη μνήμη μας, τα όμορφα χρόνια, που ζήσαμε σα μαθήτριες στη Λαμπριάδειο Σχολή. Δε χορταίνω να το διαβάζω.

Με πολλή εκτίμηση
Βασιλική Βέλλη

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 120

Βαζάκας Κων/νος

ΕΥΡΩ 100

Λαμπρίδης Βασίλειος

Χαρισιάδου Ελένη-Αλίκη

ΕΥΡΩ 90

Βάντζιου Καίτη

ΕΥΡΩ 80

Γκρουϊδου Ευτυχία

ΕΥΡΩ 60

Καρβούνης Κων/νος

Μαντέλος Ιωάννης

Παναγιωτακόπουλος Κων/νος

Ζαμπίρης Αθανάσιος

Βασδέκη Τρώας

Τσέπης Μιλτιάδης

Παπακώστας Κων/νος

Καπελίδης Κων/νος

Παπακοσμά-Δούβλη Κρίνα

Μαβίδης Ιωάννης

Μέρτζιος Γεώργιος

Λέντζαρης Ιωάννης

Μάνθου Ελένη

Μάρκος Δημήτριος

Νούσιας Φρίξος

Καψάλης Παναγιώτης

Καπελίδης Σπύρος

Γόγολος Ανδρέας

Παπαβρανούσης Χρήστος

Ντιναλέξης Αλκιβιάδης

Παπαχρήστου Χρήστος

Κάτσιος Οδυσσέας

Λαζαρίδης Κων/νος

Σωτηριάδου Ανθήπιπη

Παπαδιαμάντης Κων/νος

Καψάλης Κων/νος

Φωτίου-Ζαχάρη Μαρία

Λούπα-Σιάκκα Γαλάτεια

Μαζιανίτη Ελένη

Μανίκα-Ξάνθου Ευάνδρα

Παπαγεωργίου Γεώργιος

Κοσσοβίτσας Άλκης

Κολακές Αθανάσιος

Κολακές Σπυρίδων

Δούβλη-Μπάου Ιφιγένεια

Γιαννάκη-Κανδρέλη Κλεονίκη

Ευθυμίου Αθανάσιος

Σακελλαρίου Κων/νος

Μακρυγιάννης Φίλιππος

Παπαγεωργίου Λούλα

Τζιόβα Κούλα

Σιουσιόπουλος Αναστάσιος

Παπαχρήστος Αλέξανδρος

Σφάγγος Άλκης

Σφάγγος Κων/νος

Κωστόπουλος Νικόλαος

Σουγλές Χαράλαμπος

Κουλάνης Ανέστης

Μπουραζέρη Μαριάνθη

Λάππα Λίτσα

Λιόντος Χρήστος

Βακάλης Φρίξος

Πρωτόπαπας Γεώργιος

Εξάρχου Δημήτριος

Χριστοδούλου Ελευθέριος

Παπαζήκος Παύλος

ΕΥΡΩ 50

Παπιγκιώτης Βαγγέλης

Φανίτσιου Ευαγγελία

ΕΥΡΩ 40

Παλασσοπούλου Σταματία

ΕΥΡΩ 30

Τσουμάνη Ειρήνη

Μπατάς Κων/νος

Τόλογλου Ανδρέας

Τσονίδης Ιωάννης

Καρακώστα-Ράπτη Ευγενία

Βασδέκης Παύλος

Μιχαλοπούλου-Βέλλη Κούλα

Τσιρώνης Αθανάσιος

Μουτσόπουλος Αδαμάντιος

Καζαντζή Γλυκερία

Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος

Παναγιώτου Ελισάβετ

Τσουμάνης Δημήτριος

Βασδέκης Όμηρος

Βουγάνης Αναστάσιος

Σαρρέας Ελευθέριος

Χατζόπουλος Ελευθέριος

Μυριούνης Σπυρίδων

Κοντούρης Ξενοφών

Μπαϊρακτάρης Νικόλαος

Θάνος Βασίλειος

Καψάλης Βύρων

Δούνια Πιπίτσα

Κοντονάσιου Καλλιρρόη

ΕΥΡΩ 25

Ζούκη-Γκούρη Νίκη

Βουζοπλής Γεώργιος

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΕΤΟΣ 1978

★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Επίτιμος Πρόεδρος

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Πρόεδρος

ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Α' Αντιπρόεδρος

ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΛΥ

Β' Αντιπρόεδρος

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

Γεν. Γραμματέας

ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ταμίας

ΖΑΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Έφορος Εκδηλώσεων

ΣΤΟΥΚΙΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Μέλος

Αριστίνοδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ- ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Εξελεγκτική Επιτροπή

ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Πρόεδρος

ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚΙΩΝ

Μέλος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44

και στο Μυροπολείο

ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Τηλ. 26510 26266

Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 30 ΕΥΡΩ

Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ

Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέση)

Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845

Ιωάννινα 454 44 •